

מבשר טוב

סוכות – ושמחת תורה

סוכות תשס"ד לפ"ק - מאמר צא מדירת קבע

שבת חוה"מ סוכות תשס"ה לפ"ק - אושפיזא דיעקב אבינו ע"ה

יומא דהילולא דמרן היהודי הקדוש זי"ע ועכ"י - ד' דחוה"מ סוכות אושפיזא דאהרן הכהן - י"ט תשרי תשע"ג

שולחן הטהור אושפיזא דיוסף הצדיק - כ' תשרי חול המועד סוכות תשע"א

מאמר למענך אלקינו הושענא - הושענא רבא תשס"ד לפ"ק

נעילת החג שמחת תורה תש"פ

*****

סוכות תשס"ד לפ"ק
פק"ק לוגאנו יצ"ו

מאמר צא מדירת קבע

א

מבחן אומות העולם לעתיד לבוא במצות הסוכה

איתא בגמרא (עבודה זרה דף ג ע"א), לעתיד לבוא יאמרו העובדי כוכבים לפני הקב"ה, "רבוננו של עולם תנה לנו [התורה] מראש ונעשנה. אמר להן הקדוש ברוך הוא, שוטים שבעולם, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת. אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה וכו', שאין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו. ואמאי קרי ליה מצוה קלה, משום דלית ביה חסרון כיס. מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, שנאמר ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו וכו'. והאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה, נהי דפטור בעוטי מי מבעטי" ע"כ.

כבר נעמדו המפרשים, בטעמא דמילתא שמנסה אותם הקב"ה במצות סוכה דייקא, ולא בשאר מצוות קלות^א.

^א ואי משום דלית בה חסרון כיס, הנה מצות קלות נוספות הן שאין בהם חסרון כיס. כענין המניעה ממאכלות אסורות דאין בה חסרון כיס כלל, ואף היא נקראת מצוה קלה, ע"י שבת (דף נה ע"ב). ובסנהדרין (דף עד ע"ב) אי' דערקתא דמסאנא חשיבא מצוה קלה ע"ש. ובמנחות (דף מד ע"א) תניא דציצית מצוה קלה היא. ובחולין (דף קמב ע"א) דשילוח הקן מצוה קלה היא שהיא כאיסור.

ב

פלוגתא דתנאי אי סוכה דירת עראי בעינן או דירת קבע

מתניתין ריש מכילתין (דף ב ע"א), "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה, ורבי יהודה מכשיר". ומפרשין ענין פלוגתיהו בגמרא, "מנא הני מילי. רבא אמר מהכא, 'בסכות תשבו שבעת ימים', אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, עד עשרים אמה אדם עושה דירתו עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו עראי אלא דירת קבע". וטעמיה דרבי יהודה דמכשיר, דסבירא ל' דסוכה דירת קבע בעינן, וכמבואר בסוגיא בדף כ"א ע"ב. [ועי"ע בסוגיא בדף כ"ג ע"א].

נמצאת לפנינו פלוגתא דתנאי, אם סוכה דירת ארעי בעינן או דירת קבע.

וכ"ק מרן א"ז זצוקללה"ה בתולדות אדם (לליל ב' דסוכות) כתב בישוב פלוגתא זו, דאלו ואלו דברי אלקים חיים, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. וז"ל: "ופרוס עלינו סוכת שלומך סוכת רחמים וחיים ושלום. ויש לדקדק, איך שייך להסוכה לשון שלום. בשלמא 'סוכת רחמים' שייך, כי מי שיש לו רחמים, הוא מסכך ומגיין. - וחיים גם כן אנו צריכים להתפלל תמיד. אלא 'שלום' מה שייכת להסוכה".

"ונוכל לפרש פירוש השלום, כמו דאיתא בגמרא (סוכה דף ב ע"א) הפלוגתא חכמים ורבי יהודה, שחכמים אומרים סוכה דירת עראי בעינן, ורבי יהודה אומר דירת קבע בעינן. ולכאורה מה שאנו מתפללים 'והאר עינינו בתורתך', ותורה הוא אמת, ובודאי היו התנאים ההם רואים כל אחד האמת, ואיך יוכל להיות שאחד יאמר דירת עראי בעינן, והב' יאמר דירת קבע בעינן - מהיפך להיפך".

"אבל נוכל לומר, דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, לפי דאיתא בספרים הטעם על ישיבת הסוכה, "דרחמנא אמר צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי", כדי שנדע שזה העולם הוא רק דירת עראי. ורבי יהודה מודה לחכמים גם כן בזה, שסוכה דירת עראי בעינן, אלא שהוא בא להוסיף עוד על החכמים, שהם אומרים שדי בז' ימי הסוכה בלבד, ורבי יהודה אומר ששבעת ימי הסוכה הם מרומזים על כל השנה. היינו, שצריך האדם להיות זאת קבוע בלבד תמיד, שזה העולם הוא רק דירת עראי, ולא דירת קבע. וזה כוונת רבי יהודה במה שאמר סוכה דירת קבע בעינן. היינו, שיהיה זאת אצל האדם בקביעות בכל השנה בלבד, שאנחנו בזה העולם כדירת עראי, ולא אותן השבעה ימים בלבד".

"וזאת הוא הפירוש שאנו מתפללים על 'סוכת שלום'. היינו, שנעשה שלום בין חכמים לרבי יהודה, שנדע באמת כל השנה בקביעות שצריך האדם להיות בעולם הזה רק כדירת עראי" עכ"ל"ק הזך².

ג

טבע האדם להיות קבוע בהרגלו, וקשה לו מאד לשנות מצבו

ביאור דברי קדשו, הנה ביתו ודירתו של אדם בעולם הזה היא מטבעו "דירת קבע", וכדמוכחא סוגיא דביתו של אדם נקרא דירת קבע.

והענין, מטבעו של אדם, דבר שנתרגל אצלו תמיד נעשה קבע, ומכיון שנקבע אצלו בקביעות קשה עליו מאד לשנות קביעותו האיתנה. ולפיכך כל שינוי המצב קשה ביותר לאדם כידוע.

ומהאי טעמא קיימא לן דחן המקום על יושביו, כדאיתא בש"ס (סוטה דף מז ע"א): "ויאמרו אנשי העיר אל אלישע, הנה נא מושב העיר טוב כאשר אדוני רואה וגו' (מלכים ב ב, יט). וכי מאחר דמים רעים וארץ משכלת, אלא מה טובתה. אמר רבי חנין חן מקום על יושביו". והיינו מחמת קביעותו ורגילותו למקום הזה ולסביבה זו, עד שאפילו אם יהי' מקום גרוע של מים הרעים וארץ משכלת, נושא המקום חן בעיניו, משום שנתרגל אליו ונקשר למקום הזה כידוע. [והארכנו בביאור ענין זה במאמר יקרא

² ועי"ע בד"ק בפר' וירא, בפירוש הכתוב "והוא יושב פתח האוהל", שהוא היה אב וראשון שהיה מודיע לכל באי עולם שהעולם הזה הוא רק דירת עראי, כמו אוהל שהוא רק דירת עראי, ועיקר הוא עולם הבא אחר כך. וכמו שמורה על זה גם כן טעם כוונת ישיבת סוכה. וזאת הוא מרומז בתיבת אוהל, היינו: שזה העולם הוא רק כמו אוהל דירת עראי, ולא בית שהוא דירת קבע" עכ"ל"ק.

דחבורא, שבריש הספר שארית יוסף, בשורש הרביעי "בתלות האדם במקומו" (דף קמו - קנג). ע"ש באורך ותמצא שורש ענין זה].

והנה במצות ישיבת סוכה, אמרה תורה צא מדירת קבע ושב בדירת עראי. וענינה של סוכה אינה רק בישיבה בעלמא, אלא צריך להכניס עצמו כל כולו בצל סוכה. כדאיתא בזוה"ק (חלק ג דף קג ע"א): "בסכות תשבו שבעת ימים. מאי קא מיירי, בגין דכתיב (שיר ב, ג) בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי, בעי בר נש לאחזאה גרמיה דיתבי תחות צלא דמהימנותא וכו'. תא חזי, בשעתא דבר נש יתיב במדורא דא צלא דמהימנותא, שכינתא פרסא גדפהא עליה מלעילא וכו" עכ"ל"ק.

ולקיום מצוה זו כהלכתה, צריך האדם לשנות מהות מצבו, ואופי קביעת הרגלו שנתרגל במשך ימות השנה ונקבע בטבעו להיות קשור לביתו ומקומו, שהוא הבית הגשמי ועניני עוה"ז שעושה בו. ועתה צריך לנתק עצמו מכל זה, ולהכניס עצמו תחות צילא דמהימנותא עילאה, ולקשר עצמו בקשר עליון בשכינה הקדו' דפרסא גדפא עליה.

וזה עבודה קשה ביותר, כמבואר ששינוי המצב קשה לו לאדם מאוד. ואילו הי' צריך רק לקיום איזה מעשה מצוה בלא שיצטרך לשנות לזה כל מצבו ופנימיות קביעותו הי' לו יותר בנקל. אבל לקיום מצות סוכה משלם מוכרח הוא להגיע לעבודה זו, של היפך קביעותו, ולהוציא עצמו מדבר שקבוע ונשתרש בו בקשר אמיץ לעניני עוה"ז, לעזוב כל זאת מאחורי גבו, ולהסתופף באור שכינת עוזו ית' המקפת עליו בסוכתו.

ולעתיד לבוא בביאת משיח צדקינו ב"ב, תהיה כל קביעות האדם בזו הדירה, כאשר יישבו ישראל בסוכת עורו של לוייתן, ותהיה אז עיקר הקביעות שיתרגלו בה ישראל בצילא דמהימנותא עילאה בטלולא דלוייתן, ובאור שכינת עוזו שתמלא כל הארץ כמים לים מכסים, ובזה יהיו רגילים כל העת תמיד.

אבל עתה בעוה"ז באה המצוה אלינו להיות במצב זה, לכל הפחות בדירת עראי בשבעת ימי החג. ועל אף הקושי שבשינוי המצב והקביעות של האדם, יתגבר האדם יקרע ויוציא עצמו מקביעותו והקשרו לעניני עוה"ז ויתקשר בקשר עליון בצילא דמלכא.

- ובזה מלמדנו רבינו התולדות אדם, דהלכתא אף כרבי יהודה דסוכה דירת קבע בעינן, שיקבע בליבו לימוד זה גופא שמלמד האדם את עצמו בשבעת ימי החג, שאין עיקר הקביעות והתכלית בביתו הגשמי שבעוה"ז, לכל ימות השנה אף בצאתו מן הסוכה אחר החג ונכנס לביתו, שיהי' אצלו כיציאה מדירת קבע לדירת עראי, שיידע נאמנה שאין ביתו הגשמי הלזה כי אם דירת עראי לשבעים שנה חולפות ביעף, ועיקר דירת קבע שלו, תהי' בביתו הרוחני בקשר עליון. ובזה לקח עימו קביעות הסוכה ועשאה לדירת קבע בליבו לכל ימות השנה.

ובזה ניחא טעם שינסה הקב"ה לעת"ל את העכו"ם במצוה זו דווקא, ללמדם שאין סופו של דבר בקיום המעשה החיצוני של המצוה בלבד, אלא צריך האדם לעקור עצמו מהתקשרותו האיתנה וקביעותו בעניני עוה"ז, ולקבוע עצמו בדירה דמהימנותא. שהרי זהו כל ענין השכר דלעתיד לבוא שהם מבקשים לקבל, כמשנ"ת שזו תהי' עיקר הקביעות לעת"ל, כאשר מסחרין צדיקי עלי תכי דכדכוד וגומרתא, ונגידין קמיהון אפרסמון נהרתא, ומתפנקין ורוי בכסי רוייתא עילאה, ומתענגים על ה' ומשתעשעים עם מלכא. ולפיכך מי שראוי לעבודה זו ויכול לנתק עצמו מעבודות התקשרות חבלי עוה"ז ולהכניס עצמו בצילא דמהימנותא הוא ראוי לתשלום אותו השכר. אבל אוה"ע בטבעם אין בהם שום אפשרות לשנות עצמם מדבר שנקבעו ונתקעו בו, ובדבר שנשתרשו בו בזה יהיו תקועים באיתנות לעולם. שמיסודם אין בהם כוחות להפוך עצמם מהותם ומצבם לטובה כידוע, לפיכך מבעטים במצוה זו שאינם יכולים לה כלל וכלל ודו"ק.

נמצאת עיקר עבודתינו בחג הקדוש הזה לנתק עצמנו מכל וכל מקביעות עניני עוה"ז שנקבעו ונשתרשו בליבותינו ונפשינו, ולקבוע עצמינו בדירת קבע של אמת שהיא בענינים הרוחניים, לדעת נאמנה שכל עניני עוה"ז כולם אינם כי אם 'דירת עראי' בלבד. ונמצאת מצות הסוכה מרגלת את ישראל ומכינה אותם לקראת הגאולה העתידה בה נזכה לישב בסוכת עורו של לוייתן תחת כנפי השכינה בביאת גוא"צ בב"א.

שבת חוה"מ סוכות תשס"ה לפ"ק
אושפיזא דיעקב אבינו ע"ה
פק"ק לוגאנו יצ"ו

ויעקב נסע ספֿתָה וַיֵּבֶן לֹא בַיִת, וּלְמִקְנֵהוּ עֲשָׂה סֶכֶת, עַל בֶּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סְכוּת (בראשית לג, יז).

פירש כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה (חלקת יהושע סוכות דף סב ע"א ריש טו"ב); "ולמקנהו עשה סוכות. שע"י מצות סוכה יש לנו קנין בב' עולמים וכו'" עכלה"ט. ודברי שרף קדשו באו בבחינת מועט המחזיק את המרובה כדרכו בקודש, ונבוא בעזה"י אל הביאור בד"ק, ולקרב הדברים אל השכל שווה לכל נפש.

מעומק פירושו למדנו, סגולתה של מצות הסוכה, שעל ידה מתקיימים קניניו של אדם בידו, ויש לנו על ידה קנין בב' עולמים*.

וזו כוונת קדשו בפירושא דקרא, "ולמקנהו" – אלו הקנינים שקנה ונתייגע האדם עליהם, [משני בחינות העולמים, עניני עוה"ז הגשמיים ועניני עוה"ב הרוחניים]. – "עשה סוכות" – עשה להם הגנה ושמירה, על ידי מצות הסוכה, שתהיה עליהם לצל ולמחסה מזרם וממטר וכו', שלא יוכלו הסט"א וכוחות החיצונים לינוק חלילה, ולגזול ממנו קניניו.

כאשר ידוע שהם אורבים לו לאדם תמיד, לקחת ממנו כל אשר סיגל לידי תומ"צ, ואף בעניניו הגשמיים עומדים לו להזיק חלילה. [והארכנו בזה הענין בישיבה"ז דהאי שתא (שבת פרשת עקב תשס"ד דרשה), בביאור ענין ה'שמירה' על הברכה שמבטיח הכתוב בכל דוכתא. – שמלבד הבקשה על 'ללמוד וללמד לשמור ולעשות', עד נוספה בקשת 'ולקיים', שהיא נסובה על הקיום, שיתקיימו וישתמרו כל אלו בקנין גמור בידינו, ולא ייחטפו מאתנו חלילה עי"ש]. והסוכה היא ההגנה והשמירה מעליא, מכל אלו מזיקים וכוחות הטומאה שלא תהיה להם שום שליטה בזה.

וכעין זה מבואר בתורת זקני הק' זצוקללה"ה בתולדות אדם (ליום א' דסוכות) וזל"ק; "הושענא פרחים להעצימה. יש לפרש, כי הנה בימי רצון שעברו, בוודאי נתעורר בכל אחד ואחד הרהור תשובה וקבלת הטוב על להבא, כל חד וחד לפום דרגא דיליה. כי בימים הללו אפילו אם לבו כלב האבן, בהכרח יבוא לו איזה התעוררות לטוב. ורק שהתעוררות אינו עדיין בגמר השלימות, כל זמן שלא יצא כח התשובה אל הפועל. והוא רק כמו פרח, שלא נגמר".

"וזה שאנו מבקשים, ה'הושענא פרחים להעצימה', היינו שהפרחים הללו, נפש רוח נשמה חיה יחידה, שהפריחו בימי רצון שעברו עלינו לטובה, תחזק אותם בחסדך, שיהיה להם תקומה לבל יהיו נפולין. גם יהיה להם קיום שלא יתבטלו, ושנוכל להוציאם אל הפועל, להיות מתוקן ומקובל לפניו יתברך שמו כראוי וכנכון" עכל"ק.

ומדברי התו"א הללו, אנו למדין כמו כן, שבסוכות הוא עת חיזוק חלות הקנין. ולפיכך מבקשים בו על "פרחים להעצימה", שהוא זמן גידולם ופריחתם של אותם פרחים של התעוררות נפש רוח ונשמה שהחלו להתנוצץ בימים הקדושים הללו, שיעצימו ויפרחו, ולא יהיו נפולין ח"ו, ויהי' להם קיום וקנין, להוציאם אל הפועל למעשה ממש, להיות מתוקן ומקובל לפניו ית"ש*.

ומאת כ"ק מרן הבעש"ט הקדוש זיעועכ"י איתא, שהסוכה כמוה כהמקוה ע"ש. וכעין זה איתא מהמגיד הקדוש זצוקללה"ה, ששניהם מאירים את נשמת האדם בשמות הקודש, הנרמזים בתיקון המקוה ובתיקון הסוכה עי"ש.

ביאור דברי קדשם, כאשר ידוע ומפורסם מאמר הצדיקים נ"ע, מגודל עוצם מעלת הסוכה, שנכנס אליה האדם כל כולו עם ה'שטיוועל' [מגפיים].

ובזה דומה היא לבחינת המקוה, שזהו סוד טהרת המקוה, כאשר מבטל האדם את עצמו וישותו, ונכנס כל כולו ומבטל דעתו במי הדעת, להעביר ממנו כל טומאה וחלאה הנדבקים מכח קליפת הישות, ובביטול הגמור תבוא טהרת מי הדעת.

וכיוצא בדבר היא בחינת הסוכה, שהיא מלאה בשמות הקדושים כאשר רמזו בספה"ק, שהסוכה עצמה סידורה כשם הוי"ה כידוע. וכן כתבו סוכ"ה בגימטריא הוי"ה אדנ"י, והיא גופה קודש בקדושת השם. וכאשר מבטל האדם עצמו מכל וכל, ונכנס כל

* יעויין עוד שם דף סב ע"ב טו"ב ד"ה ולמקנהו.

* יעויין בס"ג שבת שובה פ"ר האזינו ש"ז, העצה היעוצה למעשה, כיצד יישמרו בידינו כל רשפי אש התעוררות הרוגשים בלב קהל קדושים בימים נוראים הללו.

כולו בביטול הגמור להסתופף בצילא דמהימנותא, כאימא דמסככא על בנוהי, שאין לו מלבד זה הסיכוך כלום. - בזה מסתלקים ובורחים ממנו כל כוחות הטומאה והחיצונים, ואין להם שום אחיזה ונגיעה בו, והרי הוא שמור ומטוהר כטהרת המקוה במי הדעת העליונים, ואין לך שמירה עדיפה מזו.

שבסוכה עצמה פשיטא מילתא, שאין להחיצונים הללו שום אפשרות להתקרב ולנגוע, כאשר שם שמים חל על הסוכה (מכילתין דף ט ע"א) והיא כולה מלאה שמות הקודש ברוך הוא וב"ש, בקדושה מעליא שכזו אין להם שום רשות להתקרב ולהדבק. - ורק האדם מצידו צריך שיכנס אליה, דהיינו שיכניס כל מהותו ופנימיותו לתוך צילא קדישא דמהימנותא שלימתא, ובהיותו בטל בתוכה, ולא נשאר שום חלק דק מחוץ לדביקות קדושת הסוכה, הרי הוא מוגן ומשומר מכל פגע חלילה. - ובזה מובטחים בידי כל קניניו משלם, שיהיו שמורים תחת ידו, ויתקיימו ויעצימו, ולא ימוגו ממנו. ולפיכך שפיר עשה לו יעאע"ה, אחר שבנה הבית וכל הקנינים מב' עולמים עוה"ז והעוה"ב, השמירה הטובה שיהי' "ולמקנהו", שיהיו קנויים ושמורים בידו, על ידי הסוכ"ה הקדושה ודוק.

ואצל הרה"ק הרבי ר' מאיר זצללה"ה מפרימישלאן, באו פעם אנשי עיר אחת ששלטה בהם ל"ע המגיפה, והפילה חללים רבים מישראל. ואמר להם שיכנסו כולם לתוך הסוכה, ששם לא יכול המזיק לבוא, ולא יבוא בה שום נגף רח"ל, וכך ניצלו מכל המזיקים. - ואף שהיה זאת באמצע השנה, לא בחג הסוכות, עצם קדושת הסוכה כבר הועילה להבריח מהם כל צר ומשטין מזיק ומקטרג, בהיותם תחת השמירה החזקה ביותר.

ועד כמה משפיעה קדושת הסוכה נוכל ללמוד מן המעשה שהיה אצל הרה"ק הרבי ר' זושא זצללה"ה ז"ע, שפעם נקלע בדרכו באיזה כפר נידח, והיה נצרך להכין עצמו בהכנות, ובימים ההם עדיין לא הי' בית הכסא מתוקן כבימינו, והיו צריכים לצאת למקום מרוחק, ולהכין עצמם בבורות וחפירות שהוכנו שם לצורך זה, וכמובן דיני זה המקום ברוב זוהמתו, שהוא מופקע מכל דבר שבקדושה.

והנה בהגיע הרה"ק הנ"ל, לאותו מקום להכין עצמו, לא עלתה בידו בשום אופן, ואף שכנר' מטבעו הוקשה לו, לא הי' יכול בשום פנים ואופן להתפנות שם, והי' הדבר תמוה בעיניו. וכאשר שאל לבעל האכסניא שהיה ע"ה גמור, על מעשיו שם באותו מקום, נודע לו מפיו ששם עושה הסוכה בחג הסוכות, וצהלו פניו שהבין סיבת הדבר, שהיא מחמת קדושת המצוה.

ובהתבוננות בביאור זה המעשה הנורא, הלא פשיטא שזו הסוכה פסולה היא מעיקרא, כאשר המקום מיסודו בית הכסא קבוע, הנאסר בכל דבר שבקדושה, אף בדיבור בעלמא, ולא כל שכן במעשה ובנין הסוכה הקדושה. כדילפינן מקרא (דברים כג, יד) "ויתד תהיה לך על אונך וגו' ושבת וכסית וגו', כי ה' אלקיך מתהלך בקרב וגו' והיה מחניך קדוש", וכמבואר בסוגיא דברכות (דף כה ע"א) ע"ש. וכיצד אם כן היתה בה קדושה בסוכה שכזו, עד שהרגיש הרה"ק בקדושה הנפלאה, שהשפיעה סוכה פסולה שכזו, על המקום, אף שהי' מקום טמא ומטונף, והורגשה במשך כל ימות השנה מן הקדושה שנתערבה במקום ההוא והוא צ"ב.

אך ביאור אמיתת זה הענין, כאשר אמרו ז"ל בכמה מקומות (עי' קידושין דף מ ע"א ועוד) "אמר רב אסי, אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה". והיינו שברצון טוב של איש ישראל לקיום המצוה, כבר עולה לו בזה כמי שעשה מצוה משלם. ובכח הרצון הטוב בלבד להשפיע קדושה עצומה ממש כקדושת המצוה עצמה.

וכן הוא מבואר בחלקת יהושע זיע"א בכמה מקומות, שמכח רצון טוב יכול להמשיך השפעות קדושה עצומות על האדם, אף שלא יצאו אל הפועל רק בהשפעת הרצון בלבד.

והוא המכוון בשפת קדשו הטהורה של הרבי הק' מלובלין זצוקללה"ה, שהיה אומר בפה קדשו מדי בוקר בעת קומו משנתו, "רבוש"ע איך וויל זיין גיט", שבזה שהביע רצונו הק' לטוב, השפיע קדושה עצומה בהשפעת זה הרצון והארכנו בזה במ"א.

ומעתה הלא דברים קל וחומר, ומה אם במבואות המטונפות בתוך שיקוף זוהמת בית הכסא, היתה חופפת קדושתה של הסוכה הקדושה, אף על המקום עצמו באמצע השנה כאשר לא היתה שם הסוכה כלל. ואף גופה של סוכה לא הי' בכשרות כמבואר, ורק מתוך רצונו הטוב של איש ישראל וכוונתו לקיום המצוה, כבר השפיע קדושה במידת מה על עצם האדמה, מקום המטונף בטומאת ביהכ"ס.

קל וחומר בן בנו של קל וחומר, כאשר איש ישראל רוצה המצוה ועושה ומקיים אותה בידיים, במקום קדוש, עד כמה שתשפיע המצוה עצמה בעת קיומה על האדם עצמו, הקדוש בפנימיותו בקדושת איש ישראל.

ומה שאין אנו מרגישים בזאת, הרי הוא מפחיתות ערך הרגשותינו לכל דבר שבקדושה, שצריכים לזה דקות הרגשה כמו של הרבי ר' זושא זצוקללה"ה. אבל האמת עלינו לדעת ולהאמין שהשפעת קדושת הסוכה נוראה ועצומה היא על נפש רוח ונשמה של איש ישראל באשר הוא שם, ואע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי. וגם אם יהי' חלילה מזוהם בשיקוף טומאת החטאים רח"ל, תחדור לליבו קדושתה הנוראה עד אין חקר של הסוכה קדישא, ותוכל להחזירו למוטב, לקרבו לאביו שבשמים, ולהבריח ממנו

כל מיני טומאות החיצונים למיניהם. ולקיים ולשמור בידו כל הקנינים הקדושים שרכש האדם בימים קדושים הללו, שיתקיימו וישמרו בידו, בהשפעת שמירת קדושת הסוכה.

והיינו תפילתם של ישראל קדושים בימי החג הללו; "כְּשֵׁם שֶׁקִּימְתִי וְיִשְׁבְּתִי בְּסוּכָה, כִּן אֶזְכֶּה לִישֵׁב בְּסוּכָה שֶׁל לְוִיָּתָן וכו'". והיינו כי בסוכת עורו של לויִתן שיקים מלך המשיח ב"ב, יהי קיום ועמידה לכל קניניהם של ישראל קדושים, ואז יתקיימו כל הנפולין, כאשר יקים לנו הרחמן את סוכת דוד הנופלת, ויפריחו ויעצימו כל הפרחים שנתנוצצו ונבטו בימי הגלות, שלא עשו פרי כראוי, ונראה לכאורא שהלכו לאיבוד חלילה. - מכח קדושה העצומה של סוכתו של מלך המשיח יהי קיום ועמידה לכל דברי הקדושה שאפי' רק התנוצצו בימי הגלות, שיבואו לשלמות תיקונם יאירו ויזרחו באור יקרות וצחצחות בעת התיקון השלם שבגאולה השלמה במהרה בימינו.

*

שוב הראוני שמבואר כדברינו בקיצור אומר בספה"ק ישמח ישראל החדש ליקוטים הנקראים מאורן של ישראל, (חג הסוכות, עמו' מא טו"א אות ג) וזל"ק; "יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה (תפילת נעילה). הכוונה אל הסוכה, כמ"ש (בראשית לג, טז) 'וישב ביום ההוא עשיו לדרכו שעירה, ויעקב נסע סוכתה וגו'". כי בבואו אל הסוכה יתפרדו כל פועלי אוון, וכל המקטרגים יתבטלו, כדאיתא דסוכה אור מקיף, ששומר לאדם מהחיצונים".

"ודיבר עוד בקדשו, ר"ה הוא בחינת מחשבה, ובמחשבה אין שליטה לחיצונים. וביהכ"פ הוא בחי' דיבור ואדרבא אז מצוה להתודות, אבל אז לי' רשות לאסטונוי. וסוכות הוא בחינת מעשה, עשיית סוכה ונטילת הד' מינים. לכן ציוה השי"ת לישב בסוכה לבל להיות להחיצונים אחיזה במעשי המצוות האלה, דסוכה הוא אור מקיף" עכ"ל.

הרי למדנו מדברי קדשו ב' היסודות המדוברים, גם שהסוכה היא השמירה המעולה מפני החיצונים, שלא יוכלו לשלוט בנו. וגם שהוא עת התגלמות הפרחים ועשייה למעשה של כל בחינות התעוררות הימים הנוראים שהיו במחשבה ובדיבור, ועתה באים לידי מעשה בפועל.

ממוצא הדברים יש לבאר הגמרא בעבודה זרה (דף ג ע"א); "לעתיד לבוא יאמרו הגויים לפניו, רבונו של עולם תנה לנו תורה מראש ונעשנה. אמר להן הקדוש ברוך הוא, שוטים שבעולם, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת. - אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה וכו'. ואמאי קרי ליה מצוה קלה, משום דלית ביה חסרון כיס. מיד כל אחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא" ע"כ.

ולהבין מדוע בוחן הקב"ה את אוה"ע במצות הסוכה דייקא. וגם מדוע בחר בסוכה כמצוה הקלה.

אך בהאמור נראה שנקראת מצוה קלה משום שאפשר להכנס בה כמו שהוא, ונכנס אליה בפ"א עם הנעליים. דהיינו עם הגשמיות והעביות וכו'. ויותר מן המקוה שצריך שלא תהא שום חציצה, והסוכה מפשיט מנשמתו את הגשמיות. ובכח הסוכה להעלות גם כל המצוות קלות שאדם דש בעקביו, ולהפריח הפרחים וכו', עדי היותו תחת כנפי השכינה לגמרי.

ומוכרחים לפני עת הישיבה העתידה בסוכת עורו של לויִתן, להתרגל להיות בצילו של הקב"ה באופן תמידי. ואחר כך אפשר להיות בעולם של לעת"ל, כאשר תהיה התגלות השכינה, בחינת "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה", והיינו כל הנאה דלעת"ל, שנהנים מזיו השכינה. ולזה צריך מתחילה להרגיל עצמו בזה העולם להכנס בסוכה תחת כנפי השכינה.

ולפיכך דבר זה הוא בבלתי אפשרי לאוה"ע שהם גשמיים, ודבוקים רק בגשם, כאשר נתן לעשיו העוה"ז כידוע. וסוכה תוכיח שבוועטים בה וכו', והיינו שאינם רוצים כלל לעבור ההתאמצות להיות תחת כנפי השכינה.

הרי העוה"ז הוא הלא עולם גשמי עובר וחולף, וזאת התברר להם רק לעת"ל. משא"כ לבני"כ כתב זקני הק' בתו"א (ליל א' דסוכות) שאף בזמה"ז הוא מובן להם תמיד שאין זה אלא עולם עראי עי"ש. ואוה"ע בוועטים בזה ומראים שאין להם שייכות להיות בעולם רוחני, עולם העתיד, רק לבני ישראל, ואף הם יודו בזה לעתיד לבוא בהתגלות אורו ית' בביאת גואל צדק בב"א.

יומא דהילולא דמרן היהודי הקדוש זי"ע ועכ"י

ד' דחווה"מ סוכות אושפיזא דאהרן הכהן

י"ט תשרי תשע"ג

עיה"ק ירושלים תובב"א

מאמר "לימוד תורה ומצות סוכה"

א. מרן היהודי הקדוש חידש דרך בעקבתא דמשיחא ע"י תורה ותפילה בשביל להינצל מחבלי משיח

אאמו"ר בספה"ק חלקת יהושע (לסוכות, ביום הילולת מרן היהודי הקדוש), מביא ממרן השרף מסטערליסק זי"ע על בעל ההילולא מרן היהודי הקדוש זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, וזל"ק: "הנה ידוע אמרי קודש של הרבי זצלה"ה מסטערליסק שהיהודי הקדוש זצלה"ה עשה דרך חדש ע"י תורה ותפילה", עכ"ל"ק.

ומרן היהודי הקדוש עשה דרכו זו לחדש יותר ויותר תורה ותפילה בעולם, משום שכבר התחיל זמני עקבתא דמשיחא, שעל זה נאמר במסכת סנהדרין (צח ע"ב): "שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח יעסוק בתורה ובגמילות חסדים", ע"כ, וזו היתה דרכו החדשה של בעל ההילולא שרצה להציל העולם מחבלי משיח.

ועל כן נהג עצמו בזה בתורה, שבכל יום היה אומר שיעורים בתורה ופולפול בהלכה ובעיון עמוק,

וכמו כן בגמילות חסדים, שאף פעם לא לן בביתו כשהפרוטה היתה מצויה בו, וכל עוד היה מעות בבית חילקם לעניים, והיה מרגיש אם נשאר איזשהו ממון ולא היה יכול לישון כך עד שנתן הכל לצדקה, (שארית יצחק ויצא ד"ה ויאמר),

ובנפלאות היהודי (עמוד פ"ו) הביא עוד, שאפילו אם אירע שהביאו לו פדיון נפש באמצע הלילה, היה מעיר אחד מבני ביתו שילך לתת הכסף מיד לעניים ולא השהה הכסף בביתו.

וזה היה עיקר עבודתו שעל ידי שהרבה בעולם את עסק התורה וגמילות חסדים, על ידי זה הציל את העולם מחבלי משיח.

והנה הוא שתיקן כל זה בשביל להינצל מחבלי משיח, יומא דהילולא דיליה הוא בחג הסוכות ובוודאי שיש קשר בין חג הסוכות ובין כח עבודתו בתורה הקדושה שעל ידה עסק כל ימיו בשביל להציל את ישראל, ונבאר קצת בעזרת השי"ת עניין עבודתו בתורה הקדושה ואיך נתקשר לחג הסוכות.

ב. משה רבנו הכניס לישראל כח השלמות ע"י משנה תורה וגם היהודי הקדוש הורה ללמוד במשנה תורה שמשום שהשקיע משה רבנו בזה יש בזה כח מיוחד של תיקון

בספר תפארת היהודי (אות פ"ח) הביא מעשה שהיה עם מרן היהודי הקדוש זי"ע, ואיך פירש את הפסוק בפרשת וילך (דברים לא, ל) "וידבר משה את דברי השירה הזאת עד תומם",

וזל"ק: "פעם אחת נכנס הרב הקדוש הרבי ר' בונים זצלה"ה להיהודי הקדוש זצלה"ה, וצוה לו היהודי הקדוש שיאמר איזה פסוק והיהודי הקדוש יאמר עליו תורה, ונפל לו פסוק לתוך פיו הקדוש של הרב הקדוש הרבי ר' בונים: "וילך משה וידבר את כל דברי השירה הזאת עד תומם", והשיב לו היהודי הקדוש: "תומם", ולא יותר. והבין הרב הקדוש הרבי ר' בונים הפירוש והיה בשמחה מאוד".

"ובאותו מעמד היה גם כן הרב הקדוש הרבי ר' חנוך העניך מאלעקסאנדער זצלה"ה, והיה שואל להרב הקדוש הרבי ר' בונים מה פירש לו היהודי הקדוש ומה זה השמחה על הפירוש הזה, והשיב לו הרב הקדוש הרבי ר' בונים, הנה אתה חכם תבין מעצמך את פירוש המכוון של תיבת 'תומם'. ואמר הרב הקדוש מאלעקסאנדער שנראה לו הכוונה של הפירוש כי אם תיבת 'תומם' קאי על השירה היה צריך לכתוב 'תומה', אך הפירוש הוא שמשם רבנו עליו השלום היה הולך ומדבר את דברי השירה כמה וכמה פעמים לתוך ליבות בני ישראל עד 'תומם', 'ביז ער האט זיי גאנץ גימאכט', [עד שעשאו שלמים] וכיוון האמת", עכ"ל.

ונתבאר, שמשם רבנו שעשה את ישראל שלמים, הוא ע"י שחזר הרבה פעמים על ספר משנה תורה, שנראה מזה שבספר משנה תורה יש ענין של תיקון ישראל ושיכולים מזה לתקן הדרכים ולהגיע לשלמות.

וכבר הובא ממרן היהודי הקדוש זי"ע שאמר, שהספר מוסר הכי טוב הוא ספר דברים שהוא משנה תורה, ואמר תדיר לתלמידיו שילמדו בזה הספר ובעצמו היה לומד מזה תדיר ולא מש ספר דברים משולחנו.

והוא כמו כן, כי משה רבנו עליו השלום ג"כ תיקן את ישראל ע"י משנה תורה, וחזר על שירה זו הרבה פעמים, עד תומם, עד שהיו ישראל שלמים בכל מידותיהם ע"י ספר דברים.

ויתבאר על פי דברי הגמ' במגילה (דף לא ע"ב), "ואין מפסיקין בקללות. מנא הני מילי, אמר רב חייא בר גמדי אמר רבי אסי, דאמר קרא (משלי ג, יא) "מוסר ה' בני אל תמאס". ריש לקיש אמר, לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות, אלא היכי עביד תנא כשהוא מתחיל מתחיל בפסוק שלפניהם וכשהוא מסיים בפסוק שלאחריהן. אמר אביי, לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים, אבל קללות שבמשנה תורה פוסק. מאי טעמא, הללו בלשון רבים אמורות ומשה מפי הגבורה אמרן והללו בלשון יחיד אמורות ומשה מפי עצמו אמרן", ע"כ.

ונמצא מכאן שספר משנה תורה כתבו משה מפי עצמו, ופה קדוש איך יאמר דבר זה שסותר לגמרא מפורשת במסכת סנהדרין שכל התורה כולה קיבלה משה ריבנו מפי הגבורה, ואיך שייך שספר דברים כתב משה מפי עצמו,

וז"ל הגמ' בסנהדרין, (דף צ"ט ע"א), "תניא אידך "כי דבר ה' בזה" (במדבר טו, לא), זה האומר אין תורה מן השמים ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו, זהו 'כי דבר ה' בזה', ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה מקל וחומר זה מגזרה שוה זו, זה הוא 'כי דבר ה' בזה', ע"כ.

נתבאר, שכל האומר שלא נכתבה התורה כולה ואפילו דקדוק קל שבקלים מפי הגבורה הרי הוא מבזה את דבר ה', ואיך יתכן לומר שבספר דברים מותר להפסיק משום שכתבו משה מפי עצמו.

ועל כן זה וודאי, שמשה רבנו קיבל גם את ספר דברים מפי הגבורה ולא כתבה מעצמו, וכוונת הגמ' במגילה שמשנה רבנו ע"ה כתבו מפי עצמו, היינו, שמשנה רבנו השקיע את כל נפשו ומאודו והכניס כח מיוחד לספר זה שעל כן נקראת על שמו, והכניס בה חיות וכח מיוחד שיוכל להשפיע וליישר עקמומיות שבישראל, ועל ידי ספר זה עשה אותם שלמים, וגם השאיר אחריו נכס צאן ברזל לישראל שיהיה ספר דברים כספר מוסר שתמיד יוכלו ישראל להשלים עצמם בו.

וכן זה בא לו, משום שכל מצוות השי"ת אמר השי"ת למשה בהר סיני ומשה העבירם לישראל כסרסור, וע"כ היה כח ההשפעה באופן הרגיל שבא מכח עליון.

אבל ספר דברים - משנה תורה שבו חזר משה רבנו לישראל את כל מצוות השי"ת, זה חזר מעצמו ולא קיבלם בהר סיני, ואף שכל התורה כולה מפי הגבורה נאמרה, מ"מ חזרת המצוות שנאמרה במשנה תורה זה היה חזרה שחזר משה לישראל, אבל לא עשה זאת בתפקיד של סרסור אלא אמרם לבד וחזר על כל המצוות, וכל כן בספר זה היה כח השפעתו של משה יותר בפרטות ועל ידי זה השלים את ישראל עד תומם.

ועד היום נשאר בחינה של תיקון בספר דברים יותר משאר ספרים, שכל אחד יש בו הבנה ושלמות בספר זה, משום שכל איש ישראל יש בו ניצוץ של משה רבנו, כמו שמבואר בתניא וכבר מובא מחז"ל (בזוה"ק) שלכל יהודי יש חלק מנצוצי משה רבנו ע"ה, והוא היה כללות נשמת ישראל,

ומפורש בגמ' סוטה (י"ג ע"ב), "משה רבנו לא מת", והיינו שכוחו והשפעתו שהשפיע בעולם בעת שהיה בעולם בגשמיות נשאר לדורות אף שגופו כבר לא כאן בגשמיות, וע"כ גם מהש הכניס כח מיוחד בספר דברים שיוכל להשפיע ולתקן נפשות ישראל, נשאר לדורות,

ולכן צוה היהודי הקדוש זי"ע לתלמידיו שיעסקו בספר משנה תורה שהוא טוב לתיקון המידות והוא הספר מוסר הכי מועיל שייסדו משה רבנו עליו השלום.

ג. יסוד הבריאה נמצאת בתורה הקדושה וע"כ כל מה שנחסר מן העולם לזמן יש אותו במקורו שהוא התורה הקדושה ולכן יש בתורה כח רפואה שהוא שורש הבריאה

והנה במסכת עירובין (דף נד ע"א) מצינו ביותר שהתורה הקדושה יש בה כח של רפואה, וז"ל: "אמר רבי יהושע בן לוי, המהלך בדרך ואין עמו לוייה יעסוק בתורה, שנאמר "כי לויית חן הם" (משלי א, ט). חש בראשו יעסוק בתורה, שנאמר "כי לויית חן הם לראשך". חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר "וענקים לגרגרתיך" (שם). חש במעיו יעסוק בתורה, שנאמר "רפאות תהי לשרך" (שם ג, ח). חש בעצמותיו יעסוק בתורה, שנאמר "ושקוי לעצמותיך" (שם). חש בכל גופו יעסוק בתורה, שנאמר "ולכל בשרו מרפא" (משלי ד, כב). אמר רב יהודה ברבי חייא, בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם אדם נותן סם

לחברו לזה יפה ולזה קשה, אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו, שנאמר "ולכל בשרו מרפא", ע"כ.

ולבאר ענין כח הרפואה שיש בתורה הקדושה יש להקדים דברי בעל ההילולא מרן היהודי הקדוש זי"ע על פיוטו של רבי סעדיה גאון שאומרים בימי הסליחות, "ואין לנו שיור רק את התורה הזאת".

שהפירוש הפשוט הוא שאחר חורבן בית המקדש לא נשאר לנו רק התורה הקדושה. וזקני מרן היהודי הקדוש זי"ע פירש שאין הכוונה שנשארו רק עם התורה הקדושה, כי אם כן הרי זה ממעט מערך תורה הקדושה, שנחשבת למעט לעומת מה שהיה לכלל ישראל. אלא הכוונה היא, שעכשיו 'אין לנו שיור רק התורה הזאת' - היינו: שבזמן הזה כל הדברים וההשפעות שהיו בבית המקדש, הכול נכלל בתורה הקדושה, עכת"ד.

ודבריו יתבארו בהקדם דברי הבעש"ט הק', והובאו בספה"ק דגל מחנה אפרים (פר' בראשית), וז"ל: "וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל וגו' (בראשית א, ד). ואיתא במדרש: כי טוב לגנוז, וגנוז לצדיקים כו'. ושמעתי מאדוני אבי זקני נ"ע זלה"ה, היכן גנוז האור ההוא, ואמר שהשם יתברך גנוז בתורה, ולכן משתמשים צדיקים בכל דור ודור באור ההוא, היינו על ידי התורה, שיש בה אותו האור, שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו", עכ"ל"ק.

ולבאר דבריו, שבמדרש שם כתב שברא השי"ת אור מיוחד שיוכלו לראות עמו מסוף העולם ועד סופו, ובתחילה יכלו כל הבריא להשתמש באור זה, וכשראה השי"ת שמשתמשים בו לרעה, הלך וגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, וביאר הבעש"ט הק' שגנוז בתורה,

דהיינו שע"י שילמדו את התורה הק' יוכלו לגלות אור מיוחד זה, וע"כ צדיקים היו יכולים לראות מסוף העולם ועד סופו שגילו אור זה שהיה גנוז בתורה הקדושה.

והנה פנימיות הדברים הם, שהרי כל הבריא משורשה באה מן התורה, שהרי הקב"ה הסתכל באורייתא וברא עלמא (ריש בראשית רבה, ע"ש), והתורה הקדושה הוא היסוד והשורש של כל הבריא ושל כל העולם, וממילא כל מה שיש על פני האדמה מוכרח להיות לו שורש בתורה הקדושה, שהרי כל הבריא היתה כפי שהיא כתובה כבר בתורה עוד קודם הבריא,

ועל כן כל דבר שהיה בעולם ונגנו או שנפסק לזמן, הרי שורשו ומקורו נשארו בעולם בתוך התורה, ועל כן האור הגנוז לצדיקים יש בו שורש בתורה הקדושה, וכמו כן כל הסגולות והמעלות שהיו בבית המקדש וקרבתו וניסים וכל מיני גילויי אלוקות שהיה בבית המקדש, הכל כלול במקורו בתורה הקדושה שמשם נברא הכל, וע"כ בזמן הזה יש את כל אלו בשורשם - בתורה הקדושה.

וזה ביאור דברי הבעש"ט הק' ומרן בעל ההילולא היהודי הקדוש זי"ע, שבתורה הקדושה יש את האור שנגנו לצדיקים לעתיד לבוא, וכן כל מה שנחסר לנו מאת חורבן הבית, הכל יש בתורה, וזהו 'אין לנו שיור רק התורה הזאת' שבה כלול הכל משורשו עוד קודם הבריא.

וסמך לדברים אלו יש גם בחתם סופר ובאבני נזר, שהקשו שהרי עיקר שריפת בית אלוקינו היה בעשירי באב ומדוע נתקן בכיה לדורות בתשעה בו, וביארו שקודשת בית המקדש פרוחה מיד בתחילת החורבן שהוא היה בתשיעי באב, ובעשירי היה רק השריפה ששפך חמתו על עצים ואבנים, אך עיקר הקדושה יצאה מן המקדש בתשעה באב, ועל כן הבכיה נתקנה בתשעה בו.

ומדבריהם נדע, שעיקר מה שהשפיע לישראל בבית המקדש הוא הקדושה והשפעת האלוקות שהיה בזמן שבית המקדש היה על מכונו, ולא היה עיקר בבנין הבית שהם עצים ואבנים, ועל כן עיקר הבכיה הוא ביום שנלקחה הקדושה מהבית שהוא היה ביום התשיעי, ובעשירי רק נשרפו העצים ואבנים שעליהם יצא הקצף.

והנה אם היתה לישראל כזו קדושה וגילויי אלוקות א"כ לא שייך שיקחו זאת מהם, כמבואר במסכת תענית (דף כה ע"א) "דגמירי, דמיהב יהבי מישקל לא שקלי", וא"כ אחר שנחרב בית המקדש ופקעה קדושתו, מוכרח להיות קדושה זו במקום אחר שהרי עיקר הבית היה הקדושה שבו וכמו שנתבאר, וזה מה שפירש היהודי הקדוש זי"ע שנגנוז כל אלו הבחינות בתורה הקדושה שהרי בה היו ממקורם ושורשם עוד קודם הבריא, וכנ"ל.

והנה עתה שמובן שיסוד הבריא היה עוד קודם בריאת העולם בתורה הקדושה, נבוא לביאור כח הרפואה שיש בתורה הקדושה.

שהרי נתבאר בחז"ל שיש רמ"ח מצוות עשה ורמ"ח מצוות לא תעשה, וכנגדם יש לכל אדם רמ"ח איברים ושס"ה גידים, שכל מצוה מכוונת על איבר אחר שהוא משפיע עליו ומתקן אותו.

אבל התורה הקדושה היא שקולה כנגד כל המצוות, והוא כמו דבר כללי שיש בו כח לתקן הכל,

וכדוגמת שבת קודש שהוא כולל את כל ימות השבוע והוא הכלליות שלהם שבו אפשר לתקן את כולם,

וכמו כן התורה הקדושה שמשום שכל הבריאה כולה כלולה בה כנתבאר לעיל, על כן יש בה כח מיוחד לרפאות כל גופו, משום שהוא שקולה כנגד כל המצוות והוא כמו כלליות המצוות, שהרי בה היתה הבריאה מעיקרא.

ובפרט ספר משנה תורה, שיש בו כח להגיע לשלמות, וכמו שעשה משה רבנו לישראל במדבר, וכתבאר, שבזה השקיע משה רבנו את כל מרצו בשביל להשלים את ישראל, ולכן אמר היהודי הקדוש שספר משנה תורה הוא הספר מוסר הכי טוב שיכול לתקן המידות.

וזה היה דרכו החדשה של זקני בעל ההילולא מרן היהודי הקדוש ז"ע, שחיזק מאוד ענין לימוד התורה בעת עקבתא דמשיחא שבזה ינצלו מחבלי משיח, והחדיר הענין שבלי תורה לא יוכלו להתקיים בעיתות עקבתא דמשיחא, ואפילו הכי עדיין צריכים אנו לרחמי שמיים גדולים, אבל עכ"פ בלא היגיעה בתורה הקדושה לא שייך שיעמדו ישראל בחבלי משיח.

ד. מעלת חג הסוכות שחוסים בצל השכינה ואין בו קטרוג כיום הכיפורים והוא עיקר המועדות והשפעתה לכל השנה

בפיוט בשחרית ביום השני של סוכות כתב הפייטן, "בַּל תְּהִי מִצְוַת סֻכָּה, בְּעֵינֶיךָ קִלְהָ, כִּי כַּנְגֵד כָּל מִצְוֹת דַּת חֻקוֹתֶיהָ שְׁקוּלָה", והלשון סתום שלא מצינו בשום מקום שמצות סוכה שקולה כנגד כל מצות התורה.

ונבאר קצת בעזהש"ת מגודל מעלת מצות סוכה, שכתב עליו הפייטן ששקול הוא כנגד כל המצוות.

בספר צרור המור (לפרשת אמור ד"ה ולהיות) כתב במעלת חג הסוכות, ז"ל: "ולהיות זה המועד עיקר המועדים כולם, תמצא בכאן שכפל זה המועד כי בתחילה אמר בט"ו חג הסוכות, וחתם ואמר 'אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם וגו', ואח"כ חזר ואמר 'אך בחמישה עשר יום לחודש וגו' ולקחתם לכם וגו' בסוכות תשבו וגו', וכל זה להורות כי זה המועד גדול מכל המועדים, ולכן אמר 'אך בחמישה עשר', להורות על מעלתו שאינו שווה לשאר המועדים שיש בו עניינים שונים ומצוות מיוחדות מסוכה וארבע מינים וקרבת מיוחדים משבעים פרים כנגד שבעה עננים... ועד יום הכיפורים לא נתכפר להם העון, ואחר יום הכיפורים נשלמה שלמותם ולכן מועד של סוכות הוא מועד עיקרי מכל המועדים", עכ"ל.

ומבואר, שחג הסוכות גדול מכל המועדים וכולל בתוכו את כל המועדים כולם שנתייחדו מצותיו מכל מועד אחר.

שכבר הובאו בספה"ק ששלושה רגלים בשנה הם כמו שלושה רגליים של השנה שעליהם הוא עומד, ובלעדיהם אין קיום לשנה, כמו שאדם אין יכול לעמוד בלא רגליים, וכאן נתחדש ביותר שסוכות הוא גדול מכולם ובתוכו כלולים כל הרגלים, שהוא עיקרי מכל המועדים.

ובספר יערות דבש (ח"ב דרוש י') כתב עוד במעלת חג הסוכות שלשטן אין שליטה בימים אלו, וז"ל: "ובזה תבין מ"ש חז"ל (יומא כ ע"א) השטן בגימטריא שס"ד, ויום אחד יום הכפור אין לו רשות, ויש להבין הא ה' דמלת השטן הוא רק משמש לפעולת ה' הידיעה, אבל עיקר שמו שטן, וכי שמו 'השטן', וא"כ עדיין חסרו ה' ימים, אבל זה הוא אלו ה' ימים, ד' ימים בין יום הכפור לסוכות, ויום ראשון דלולב ואתרוג מגין ואין לו רשות כנ"ל, ולכך אין לו רק שנ"ט ימים",

"ויזו היא כונת המדרש (ויקרא רבה ל', ז') ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא, אלא ראשון לחשבון עונות, בשלמא אם הוא ראשון בחודש הוא ידוע, ראשון לבריאת עולם ולכמה דברים מסוגלת ראשון בתשרי, אבל ראשון לחג מה הראשון, ומשני ראשון לחשבון עונות וכו', ובו ביום נלקח לולב שהוא גם כן כופה לסטרא אחרא, ולכך נרמז ה' בלולב ולא בסוכה ולהורות כי ה' ימים שאין לו אחיזה", ע"כ.

היוצא מדבריו שחג הסוכות כל כך גבוה שלשטן אין שליטה בימים אלו, ולא יכול להיכנס לסוכה לקטרג על ישראל ח"ו, והוא כמו מעלת יום הכיפורים שאין לשטן שליטה בו.

ובספה"ק שם משמואל (חלק המועדים, סוכות תרע"ד) כתב וז"ל: "ולפי"ז יש לומר שהקדושה הנמשכת ביוה"כ בודאי דמשכין לה במצות העינוי שהיא מצות היום ממשיך נמי דוגמתה, וכמו שהצום נקרא עינוי נפש, כן ממשיך נמי קדושה לנפש, והוא יותר מר"ה שאין המשכה אלא לתוך הנקודה הפנימית, וזה הוא בכל חלקי הנפש. סוכות הוא עוד יותר שהמשכה היא ע"י מצוות הנעשות בידיים ממשיך נמי קדושה אפי' לחיצוניות האדם, שהידיים הן היותר חיצונים שבגוף כאמרם ז"ל (נדה מ"ג ע"א) מה ידיו מאבראי, והיא עוד נעלה ממצה בפסח, אף שהיא נמי עשייה גשמית ומקדשת את גשם האדם, מ"מ הרי המאכל נכנס בפנימיותו, אבל נטילת לולב היא רק בחיצוניות הגוף ומקדש את כל אבריו אף היותר חיצונים",

"ויש לומר עוד שמצות סוכה שהיא מקפת על האדם, ונכנס בה אפי' ברגלים, ומצותה אפי' בשינה שהיא בגוף לבד שאינו נשאר בו אלא קיסטא דחיותא, מקדשת עוד יותר את האדם אפי' הבחינות הרחוקות מעצם אדם", עכ"ל.

נתבאר, שסוכות יש בה בחינה יותר גדולה מראש השנה ויום הכיפורים משום שבסוכות המצוה נעשית בידיים ומושכת השפעה יותר גדולה על האדם בהיותו נכנס עם כל גופו לסוכה, והוא כח מיוחד של כפרה שיש בסוכה כמו ביום הכיפורים, וכמו שכתב ביערות דבש לעיל.

ובספרים הקדושים כבר הובא מהזוהר הקדוש שהסוכה הוא צילא דמהימנותא ויש בה השראת השכינה, ועל כן מעלתה כל כך גבוהה שחוסים ישראל בצל השכינה הקדושה ולא יכול שום מקטרג לפגוע בהם ח"ו.

ומשום גודל מעלת זה החג, שחוסים בצילו יתברך ואין לשטן שליטה ביום זה והוא כמו יום הכיפורים, לכן מציינו שחג הסוכות אפשר להמשיכו לכל השנה שכמה שהאור יותר גדול אפשר יותר לקבל ממנו, וכמו שהיה נוהג הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זצוקלה"ה שהיה עוסק כל השנה במסכת סוכה ועל ידי זה המשיך לחסות בצל השכינה כל ימות השנה.

וכן במעשה שהיה אצל הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זצוקלה"ה שהיה פעם מגיפה קשה בעירו ושאלוהו האריך להינצל מזה, והיה אז באמצע השנה והורה שיכנסו לסוכה ועל ידי זה ינצלו מהמגיפה, וכך היה שניצלו כולם,

והוא ג"כ מאותו הכח המיוחד שיש בחג הסוכות שאורו כל כך גדול ואין הקטרוג יכול להיכנס בו, ואפשר להמשיך השפעה זו לכל השנה.

ה. כמו שנמצאים בסוכה כך יהיה גם בימות המשיח ומי שלא סובל את השכינה לא יוכל לסובלה גם לעתיד לבוא

ועתה אחר שנתבאר קצת מגודל מעלת חג הסוכות נייתי לבאר קשרו המיוחד שיש לחג זה עם התורה הקדושה, ומידת השפעתה על ימות המשיח כמו שהתורה מגינה מחבלי משיח.

ונקדים להביא דברי הגמרא במסכת עבודה זרה (דף ג ע"א): "אמרו לפניו ריבוננו של עולם תנה לנו מראש ונעשנה, אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת. אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה וכו'.. מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, שנאמר (תהילים ב, ג) "ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו", ע"כ.

וצריך ביאור מדוע בחן השי"ת את העכו"ם לראות אם יקיימו מצותיו דווקא ע"י מצות סוכה, והיה יכול לבוחנם ע"י שאר מצות.

ובהכרח שמצות הסוכה יש בה קשר כלשהו למצב שיהיו בו ישראל לעתיד לבוא, שהרי טענת העכו"ם שמבואר בגמ' שם הוא שרוצים גם מה שיקבלו ישראל לעתיד לבוא, ומתוך שלא עמדו במבחנם על מצות סוכה הוכיח להם השי"ת שאינם ראויים למה שיקבלו ישראל.

והביאור בזה, שהרי הסוכה הוא צילא דמהימנותא וחוסים בו בצל השיכנה הקדושה, ואין לשטן בו שום שליטה, והנה כמו כן יהיה גם בזמן לעתיד לבוא שישבו ישראל תחת כנפי השכינה ולא ישלטו בהם מקטרגים, וא"כ כמו שיושבים בסוכה כך ישבו לעתיד לבוא.

ולכן נתן השי"ת לעכו"ם את מצות סוכה כדי לידע אם ראויים הם לכזה השפעה, וכשראה שבועטים בסוכה הוכיח להם שאין הם יכולים לקבל את ההשפעה לעתיד לבוא שישבו תחת כנפי השכינה.

ובמסכת נדרים (דף ח ע"ב): "פליגא דרבי שמעון בן לקיש דאמר אין גיהנם לעולם הבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה, שנאמר (מלאכי ג, כ) "וזרחה לכם יראי שמי שמש וגו'", ולא עוד אלא שמתעדנין בה, שנאמר (שם) "ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק", והרשעים נידונין בה, שנאמר (שם) "הנה יום בא בוער כתנור וגו'", ע"כ.

והוא כדברינו שלעתיד לבוא תהיה ההשפעה שוה בכל העולם, בבחינת שמש ואור גדול אלא שהצדיקים מתרפאים בה משום שהורגלו לאור זה ויודעים ומכירים את האור הזה, אבל הרשעים שאינם רגילים להשראת השכינה ולחסות בצל כנפיו, הם נידונין בה ובוועטין בשכינה הקדושה ורוצים לצאת משם.

וכמו שנתבאר לעיל, שהסוכה יש בה את אותה ההשפעה שיהיה בימות המשיח, ומי שיכול לסבול את האור הזה ורוצה לחסות בצל השכינה הוא יוכל גם לעתיד לבוא להנות מאור זה, אך הרשעים שבעטו בסוכה ולא סבלו את האור הזה הם גם לא יוכלו לסבול לעתיד לבוא וזה התשובה שענה להם השי"ת כשבחן אותם במצות סוכה, וכמו שבעטו בסוכה, כן גן לא יוכלו לסבול את השכינה הקדושה לעתיד לבוא.

והוא בחינה של 'יודע את בוראו ומתכוון למרוד בו', דהיינו שיודע שזה הוא דבר טוב וכך צריך להתנהג, ומ"מ מורד בו, משום שאין בכוחו לסבול את האור המיוחד שיש במצוה, ולכן גם לא יוכל לסבול את השכר שיקבלו לעתיד לבוא, שהוא יהיה שכר רוחני שיהנו ממנו רק מי שנהנה ממנו קודם לכן בזמן הגלות.

והנה זאת ידוע ממרן אור שבעת הימים בעש"ט הק' שגם בתוך ימי הגלות יש לפעמים אור של לעתיד לבוא, והם זמנים של גאולה בתוך הגלות, ולדברינו אחד מהם הוא זמן חג הסוכות שחוסים בצילו יתברך ואין שום שליטה של מקטרגים בתוך הסוכה והוא כמו זמן לעתיד לבוא.

ו. כמו שלימוד התורה הוא רפואה כללית לכל הגוף כן הסוכה שנכנסים אליה לגמרי היא טיהור כללי לכל הגוף וכמו כן הוא מצלת מחבלי משיח על ידי שיש בה מבחינת לעתיד לבוא שממשיכה לכל השנה

והנה כבר הבאנו לעיל מספה"ק שם משמואל שאחד ממעלות הסוכה שנכנסים עם כל הגוף לסוכה, וכמו שמובא מהרבי ר' בונים זצוקלה"ה שנכנסים אפילו עם 'השטיוול' [המגפיים והבוץ] לתוך הסוכה שיש בכוחה לטהר ולנקות כל הלכלוך וכל הזוהמה שדבוקה באדם, והוא כח מיוחד שיש בסוכה שמטהרת כל גופו שנכנסים אליה לגמרי בכל גופו.

ובזו דומה מצות סוכה ללימוד תורה שג"כ הוא כמו דבר כללי שמרפא את כל הגוף וכמו שנתבאר לעיל, וכמו כן הסוכה מטהרת כל גופו מכף רגל ועד ראשו, שהרי נכנסים אליה לגמרי.

וכמו כן כמו שהתורה הקדושה מצילה את ישראל מחבלי משיח, כמו כן במצות סוכה יש בחינה של ימות המשיח, וכמו שנתבאר, ועל ידי בחינה זו אפשר להמשיך את חג הסוכות לכל השנה שהשפעתה גדולה מאוד, וכמו שהובא לעיל מהרה"ק מרופשיץ וכן המעשה מהרה"ק ר"מ מפרימישלאן, ובזה אפשר להיות כל השנה בבחינת ימות המשיח שיש בחג הסוכות.

ועל כן יומא דהילולא של מרן בעל היהודי הקדוש זי"ע הוא בחג הסוכות משום שדרכו החדשה בעבודת השי"ת בעקבתא דמשיחא על ידי תורה, הוא אותה ההשפעה שיש בחג הסוכות ואפשר על ידה להינצל מחבלי משיח.

יתן השי"ת שנזכה באמת לבוא לתיקון השלם, עדי נזכה לתיקון הכללי שיהיה על ידי מלך המשיח ואז ישבו ישראל תחת כנפי השכינה בסוכת עורו של לויתן בביאת גואל צדק במהרה בימנו אמן.

דברי אלקים חיים

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שולחן הטהור אושפיזא דיוסף הצדיק

כ' תשרי חול המועד סוכות תשע"א

א

איתא בגמרא סוכה [לה.]: "שירי מצוה מעכבין את הפורענות שהרי תנופה שירי מצוה היא ועוצרת רוחות וטללים רעים. ואמר רבא וכן בלולב, רב אחא בר יעקב ממטי ליה ומייתי ליה אמר דין גירא בעיניה דסטנא" ע"כ.

ומבואר בגמרא דנענועי הד' מינים הרי הם כחץ בעיניו של השטן ואפשר לינצל ממנו על ידי שירי מצוה והנענועים עם הד' מינים, ואולם יש לבאר מדוע אמרין גירא בעיניה דסטנא הרי בדרך כלל כאשר נלחמים עם השונא הרי עדיף לשלוח החץ בליבו כדי להרגו ולא בעיניו, ומדוע כאן אמר' דוקא גירא בעיניה דסטנא ולא גירא בליביה דסטנא שיהרגנו לגמרי.

והנראה בביאור הענין ונקדים דברי הגמ' ביומא [כ.]: "אמר רמי בר חמא השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא לאסטוני ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני" ע"כ.

והאחרונים הקשו דהרי שטן בעצמו אינו כל כך בגימטריא והחשבון אינו כי אם ה' הידיעה "השטן" וא"כ הרי אינו מעצמם מילת השטן ונמצא שאין החשבון של שטן שס"ד.

ב

אך הביאור בזה דיודע שיש ב' מיני יצר הרע יש יצר הרע שמחטיא ומפתה את האדם לחטוא על ידי תאוות וכדומה באופן שאין האדם יכול לעמוד כנגד פתיוו ועל ידי זה מכשיל את האדם לחטוא ח"ו, ובודאי יצר זה מסוכן ביותר וצריך האדם בכל כוחותיו להשמר ולהזהר לבל יכשל בו ח"ו.

אך עוד יצר הרע ישנו, שהוא מסוכן עוד יותר והוא היצר שעושה ומהפך המצוה לעבירה ומעבירה עושה מצוה, אותו היצר הרע הוא מסוכן ביותר שהרי חס ושלום יכול להחטיא את האדם מבלי דעת שיחשוב האדם שהוא עושה מצוה ואינו אלא עבירה חמורה וכן להיפך יחשוב על מצוה שהיא עבירה ולא יעשנה, ונמצא דיצר זה הוא מסוכן הרבה יותר.

ואיתא בשם היהודי הקדוש שפירש הגמ' בשבת [עה.]: שוחט משום מאי חייב רב אמר משום צובע, ובתוס' שם כתבו [ד"ה שוחט משום מאי מיחייב] וז"ל: "לאו אשוחט דמתניתין קאי דההוא פשיטא דלא הוי אלא משום נטילת נשמה דצובע תנן בהדיא במתני' אלא אשוחט דעלמא קאי" ע"כ.

ופירש היהודי הקדוש בדרך רמז דכוונת התוס' דאשוחט דעלמא קאי היינו על היצר הרע שהוא השוחט דעלמא והשונא והורג את האדם, דעל זה מקשה הגמ' משום מאי מיחייב היינו שלעתיד לבוא איתא דהקב"ה שוחטו להיצר הרע ולכאו' מדוע צריכים להענישו הרי זהו תפקידו שלשמו נבאר היינו להחטיא ולפתות את האדם לדבר עבירה ומדוע מיחייב.

ועל זה מתרץ הגמרא דהוא חייב משום צובע היינו דבמה שמחטיא ומפתה את האדם בתאוות ר"ל על זה אין להענישו שזהו תפקידו, אך עיקר עונשו הוא על כך שהופך וצובע את המצוה לעבירה וכן להיפך ועל זה עיקר עונשו של היצר הרע המסוכן שמהפך וצובע עבירה למצוה וכמעט שאין האדם יכול לעמוד כנגדו אם לא עזר אלוקי וסיעתא דשמיא שיראה האמת ולא יטעה מתי הדבר מצוה ומתי עבירה ח"ו.

ובזה יש לבאר כוונת הגמ' ד"השטן" בגימטריא שס"ד היינו דהשטן הידוע עם ה' הידיעה וזה קאי על היצר הרע שמרבה התאוה לאדם אך אינו מהפך העבירה למצוה אלא מפתה את האדם באופן גלוי לחטוא, אותו היצר הרע אין לו כח ביום הכפורים להשטין ולהחטיא את האדם ודוקא הוא בגימטריא שס"ד.

אך אותו היצר הרע שמהפך וצובע המצוה לעבירה וכן להיפך צובע העבירה למצוה, הרי הוא פועל אפילו ביום הכפורים ח"ו שהרי האדם אינו יודע כלל להבחין בין מצוה לעבירה ונמצא דאף כאשר נמצא האדם ביום הכפורים ואין לו תאוה לחטוא מכל מקום אם אינו זוכה להבחין בין מצוה לעבירה הרי יוכל היצה"ר לבלבלו ולהטעותו על מצוה שהיא עבירה וכן על עבירה שהיא מצוה ולא יהא יכול לינצל ממנו אפ"י ביום קדוש כיום הכפורים ר"ל.

ג

ובגמרא סוכה [נב.]: איתא: "דרש רבי עזריא ואיתימא רבי יהושע בן לוי שבעה שמות יש לו ליצר הרע הקדוש ברוך הוא קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו, יואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם. תנו רבנן: ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצר הרע שצפון ועומד בלבו של אדם, והדחתיו אל ארץ ציה ושממה למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן את פניו אל הים הקדמוני שנתן עיניו במקדש ראשון והרג תלמידי חכמים שבו, וסופו אל הים האחרון שנתן עיניו במקדש

שני והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו, ועלה באשו ותעל צחנתו שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל כי הגדיל לעשות אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם.

ומבואר בגמרא דהיצר הרע הקשה שבכולם היינו הצפוני שעל ידו נחרב בית המקדש הראשון והשני ונהרגו התלמידי חכמים וכו', ושם זה צפוני היינו שהוא צפון בליבו של אדם והכוונה בזה לאותו היצר הרע שמסמא ומטעה את האדם לחשוב על עבירה שהיא מצוה ועל מצוה שהיא עבירה, ולכך כמעט שאין שייך לינצל ממנו שהרי לא יוכל להבחין בדבר מתי מצוה רבה היא ומתי עבירה חמורה היא, ולכך דוקא על ידי אותו היצר הרע נחרבו בתי המקדשות ונהרגו ת"ח משום דכמעט שאין שייך להתגבר ולהילחם ביצר זה שמסמא עין האדם ומהפך העבירה למצוה ר"ל.

ועד כדי כך כחו של אותו היצר דאפי' תנאים ואמוראים חששו מאותו היצר הרע וכדאינתא שם בהמשך הגמרא: "כי הא דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא נקדים וניזיל באורחא אמר איזיל אפרשינהו מאיסורא אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הווי פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא, אמר אביי אי מאן דסני לי הווי לא הווי מצי לאוקומיה נפשיה. אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצטער אתא ההוא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" ע"כ, והיינו משום דצריך עזר אלוקי וסיעתא דשמיא מיוחדת שיתגלה לו האמת מתי הוא מצוה ומתי הוא עבירה, ובאמת זהו עיקר תפקיד האדם בעולמו ועיקר הנסיון הוא לידע ולהבחין בדבר אימתי הוא עבירה ואימתי הוא מצוה ושלא יהפך העבירה למצוה וכן להיפך ח"ו.

ד

אמנם באמת הנה כבר פתח הדרך לרבים בענין זה יוסף הצדיק שעמד בגבורה בנסיונות שהיה לו עם אשת פוטיפר, ועיקר קושי הנסיון שלו היה בכך שהיצר"ר דימהו שהוא מצוה וכדאינתא במדרש [בראשית רבה פה ב]: "ויהי בעת ההיא, ולא היה צריך קרייה למימר אלא ויוסף הורד מצרימה. ומפני מה הסמיך פרשה זו לזו. וכו'. ר"ש בר נחמן אמר: כדי לסמוך מעשה תמר למעשה אשתו של פוטיפר. מה זו לשם שמים, אף זו לשם שמים. דא"ר יהושע בן לוי: רואה היתה באסטרולוגין שלה שהיא עתידה להעמיד ממנו בן, ולא היתה יודעת אם ממנה אם מבתה".

ועד כדי כך היה נסיונו כבד עד שכבר רצה לעשות העבירה ר"ל. וכדאינתא בגמרא [סוטה לו]: "ויבוא הביתה לעשות מלאכתו חד אמר לעשות צרכיו נכנס ואין איש מאנשי הבית וגו' אפשר בית גדול כביתו של אותו רשע לא היה בו איש, תנא דבי ר' ישמעאל אותו היום יום חגם היה והלכו כולן לבית עבודת כוכבים שלהם והיא אמרה להן חולה היא אמרה אין לי יום שניזקק לי יוסף כיום הזה ותתפשהו בבגדו לאמר וגו', באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות דכתיב ורועה זונות יאבד הון" ע"כ.

והענין שנראתה לו דמות דיוקנו של אביו הוא לפי הנתבאר דעיקר נסיונו היה שהיתה מראית לו שהוא מצוה ואינה עבירה וכבר כמעט נכשל בה, עד שנראית לו דמות דיוקנו של יעקב שהרי יעקב מידתו אמת וכדכתיב [מ"כ ז כ] "תתן אמת ליעקב" ודוקא על ידי מידתו של יעקב שהוא אמת זכה שנתגלה לו האמת שיש כאן עבירה חמורה ר"ל ועל ידי זה ניצול, והנה בכח יוסף הצדיק שעמד בנסיון זה הרי פתח הדרך לדורות [וכמבואר במקום אחר בארוכה דיוסף הצדיק גדר את ישראל מן הערוה לעולם ועבודתו היא כמו האבות הקדושים שהוא עד סוף כל הדורות ע"ש] שיהיו יכולים ישראל לגלות האמת מתי הוא מצוה ומתי הוא עבירה ולא יוכל היצ"ר להטעותם לגמרי.

והנה לאחר שגילה יוסף את זה האמת יוכל כל איש ישראל לגלות האמת ולידע בכל דבר אם מצוה הוא או ח"ו להיפך, והאופן לזכות להגיע לזה, הנה הדרך הראשונה היא על ידי שירצה באמת בנפשו ובכל ליבו לידע ולעשות רק רצון השי"ת אזי זוכה שמגלים לו האמת.

ועל דרך שאמרו בגמרא [מכות י:]: "אמר רבה בר רב הונא אמר רב הונא, ואמרי לה אמר רב הונא א"ר אלעזר: מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו" ע"כ.

ובמהרש"א שם פירש מהא שאמרו מוליכין ולא אמרו מוליך הקב"ה וז"ל: "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו, דלא קאמר שמוליך אותו הקב"ה, אלא מוליכין אותו. והוא על פי מה שכתבנו בכמה מקומות: שכל מחשבה דיבור ומעשה האדם, הנה הוא בורא לו מלאך לפי ענינו, אם לטוב אם לרע. ועל כן אמר בדרך שאדם רוצה לילך, שהרשות בידי האדם ממנו יתברך ב"ה, שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. אבל כפי דעתו ורצונו של אדם מוליכין אותו אותן המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו" עכ"ל.

והיינו כמו שנתבאר דעל ידי שהאדם רוצה לעשות רק רצון השי"ת הרי ממחשבתו הטובה לבד, נבראים מלאכים והם כבר יסייעו אותו בכל כוחותם הקדושים שידע ויברר בכל דבר ודבר מתי הוא מצוה ומתי הוא להיפך ח"ו.

ה

והנה באמת עוד עצה יש בענין זה, והוא על ידי שישאל מתאחדים ביניהם באחדות גמורה אזי זוכים שלא ישלוט בהם אותו היצר הרע ויתגלה להם האמת ויתברר להם רצון השי"ת על ידי שהם אחדים כאחד.

ודבר זה מבואר במדרש [רבה ויקרא פרשה ל פסקה יב] ענף עץ עבות אלו ישראל מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה, וערבי נחל אלו ישראל מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים, ומה הקב"ה עושה להם לאבדן אי אפשר. אלא אמר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו, ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה הה"ד [עמוס ט] הבונה בשמים מעלותיו ואימתי הוא מתעלה כשהן עשויין אגודה אחת שנאמר (שם) ואגודתו על ארץ יסדה לפיכך משה מזהיר לישראל ולקחתם לכם ביום הראשון ע"כ.

הרי לנו מדברי המדרש דדוקא על ידי שבני ישראל מתאחדים ביניהם הרי כולם מתעלים והקב"ה מתעלה על ידם ולכך באופן זה שמתאחדים אין יכול לשלוט בהם היצר הרע כלל ואף אותו היצה"ר שמראה על מצוה שהיא עבירה ר"ל, מכל מקום על ידי כח האחדות יתגלה להם האמת לעשות רצון השי"ת באופן הראוי והנכון.

1

ועיקר הזמן המסוגל לזה שיהא האדם יכול לברר האמת, ושיוכל להתמודד עם אותו היצר הרע המסמא ומטעה את האדם לחשוב על עבירה שהיא מצוה, הוא בחג הסוכות ועל ידי מצוות סוכה וכמו שכתב אאמו"ר זצוקללה"ה בסה"ק חלקת יהושע [לחג הסוכות] וז"ל: "כי בסוכות הושבתי וכו' לרמז שיש יצר בחינת צפון [שעושה מעבירה מצוה וממצוה עבירה] והתיקון סוכות כמו שכתוב כי יצפנני בסוכו, וזה למען ידעו בחינת דעת אם אין דעת הבלדה מנין שזוכין להבחין" עכ"ל.

הרי שסגולת המצוה של הסוכה שעל ידה יהא יכול לקבל הדעת והיא יכול לידע ולהבחין בין עבירה למצוה, וגם בפשוטו על ידי שיוצא האדם מדירתו של קבע ומעתיק דירתו למקום אחר, שייך ביותר שיוכל לעקוב ולחשב היטב דרכיו על כל השנה לידע ולהבחין בכל דבר מתי הוא מצוה ומתי הוא עבירה.

ובזה יש לבאר מדוע קאמר רב אחא בר יעקב אחר נוטלו את הלולב והד' מינים הקדושים "גירא בעיניה דסטנא" והקשינו מדוע לא כיוון הלולב אל ליבו של השטן, אך להמבואר יש לפרש כוונתו לאותו היצר הרע שמסמא את עינו של האדם, שנתבאר דהוא יצר הרע הקשה שבכולם שנקרא צפוני שהוא מוחבא ומסמא את עיני האדם.

ולכך קאמר גירא בעיניה דסטנא לרמז שיהא פותח את עיני האדם ולגלות את הדעת האמיתית שיהא יודע להבחין בכל דבר אם הוא מהצד הטוב או ח"ו להיפך, וזהו על ידי סגולת חג הסוכות, וכן על ידי הד' מינים שמרמזים על אחדות ישראל כמו שנתבאר, וכן על ידי הנענוע ושיירי המצוה שמראה בזה חביבות המצוה שכל רצונו וחפצו לעשות רצון השי"ת על ידי זה זוכה שמראין ומגלין לו האמת איזה דרך ישכון אור.

2

ואולם יש לידע דכדי לזכות לזה שיתגלה לו האמת ולינצל מאותו היצר הרע לזה זוכה האדם רק אם הוא מתוקן במידת יוסף שהיא מידת יסוד ושומר עצמו בקדושה בכל הענינים הקשורים ליוסף הצדיק יסוד עולם, אזי זוכה לסיעתא דשמיא להבחין ולידע האמת.

אך באם ח"ו אינו שמור במידה זו כדבעי, הרי ח"ו דעתו מטורפת עליו ומתהפך לו רע לטוב ומר למתוק ר"ל, ואז אין שייך שיהא מבחין האמת ודומה עליו כאילו הוא מקיים המצוות ועוונותיו הם לו כמסך המבדיל לא יבחין ולא ידע מהו מצוה ומהו עבירה ובקל יכול היצה"ר להטעותו ח"ו, ובהאי גוונא הרי לא יועיל לו אפילו מידת האחדות עם ישראל משום דאין לו הכלים והדעת הנכון להבדיל ולהבחין בין רע לטוב ח"ו.

ולזה באה מצוות סוכה דכמו שנתבאר שסגולתה רבה לענין זה, ובזכותה אם יקבל עליו להיות שמור בקדושה וללחום בכל כוחותיו במלחמת השם במידת יוסף, על ידי זה יזכה באמת לסיעתא דשמיא שינתן לו הדעת האמיתית להבחין ולידע רצון השי"ת בכל דבר ויפתחו עיניו לראות ולידע האמת.

יעזור השי"ת שנזכה למידת יוסף הצדיק שומר הברית, ועל ידי זה לגלות האמת לידע רצון השי"ת שלא יוכל היצה"ר להטעותו ח"ו, ובמהרה נזכה לגאולה השלימה שאז יתגלה ויתברר הרע ויתבער לגמרי, על ידי ביאת משיח צדקנו גואלינו במהרה בימינו אמן.

הושענא רבא תשס"ד לפ"ק
פק"ק לוגאנו יצ"ו

מאמר למענך אלקינו הושענא

א
ענינו של יום הושענא רבא

הושענא רבא הוא יום תיקון גדול, כאשר האריכו בספה"ק. ונבוא אל הביאור באיכות התיקון הנעשה ביום רבא הלזה בעליונים ובתחתונים.

איתא בזוה"ק על האי יומא, וזל"ק (חלק ג דף לא ע"ב): "ביומא שביעאה דחג, הוא סיומא דדינא דעלמא, ופתקין נפקין מבי מלכא, וגבורן מתערי, ומסתיימן בהאי יומא. וערבי נחל (תליין) בהו וכו'. אמר רבי יוסי, הא תנינן ערבה דדמיא לשפון, בהאי יומא מאי היא. אמר רבי חייא, אף על גב דלדרשא הוא דאתי, הכי הוא ודאי, דהא בהאי יומא בשפון תליא. בהאי יומא פקיד מלכא למיהב פתקין לסנטירא, ומסתיימי דינין, ואסתים לישנא בישא מעלמא. ביומא קדמאה דירחא שירותא דדינא הוא, וסיומא הוא בהאי יומא והא אתמר" ע"כ.

המבואר בדברי הזוה"ק, שביום הושענא רבא הוא 'סיומא דדינא'. שבראש השנה הוא יום תחילת הדין, ובהושענא רבא הוא סיום הדין. וביום זה מצווה המלך ויוצאין ה'פתקין' לעלמא.

ויש לתת טעם בדבר, מ"ט נבחר דוקא האי יומא למיפק ביה פתקין לסנטירא יותר משאר ימים. וכענין שנתקשה הר"ן ז"ל (ר"ה דף ג ע"א בדפי הרי"ף ד"ה בר"ה) בטעם שנקבע תחילת הדין ביומא דראש השנה ע"ש, [ובדברינו בזה בנעילת החג רישא דהאי שתא]. כן יש להבין בטעם שנבחר יומא דהושענא רבא לסיומא דדינא ולהוצאת הפתקין. שמבואר בדברי הזוה"ק דגבורן מתעוררים ביום זה מחמת הדין. ובודאי לטובתם של ישראל נבחר האי יומא משאר הימים, שבסגולתו של יום ייצאו ישראל זכאים בפתקא טבא וצ"ב.

עוד עולה מדברי הזוה"ק הללו, בטעם מצות הערבה בהאי יומא, שעושים ישראל עבודתם בערבה ביום זה. ואף נקרא על שמה "יום ערבה". – משום שעלי הערבה דומה לשפתיים, "והכי הוא ודאי, דהא בהאי יומא בשפון תליא". ומשמע דכל השפעתו של יום זה בשפתיים הוא תלוי, רוצה לומר, באיכות התפילה שמתפללים ישראל קדושים בהאי יומא. וצריך ביאור מ"ש 'האי יומא' משאר ימי הדין, דמוכח דהאי יומא בשפון תליא יותר משאר ימים וצ"ב.

ב
עיקר התפילה צריכה להיות למען השם ועל צער השכינה הקדושה

והנראה בעזרה ש"ת בהקדם מדרש פליאה אחד, זה תארו (מדרש תהילים מזמור צא): "אמר רבי יהושע בן לוי בשם רבי פנחס בן יאיר, מפני מה מתפללין ישראל בעולם הזה, ואינן נענין. מפני שאינן מתפללין בשם" ע"כ.

והמחברים נתחבטו בישובו של מדרש זה, ולמה הכוונה "שאינן מתפללין בשם", והרבה קולמוסים נשתברו על זה. וכ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה זיע"א הגיד המכוון, באשר אין מתפללין בשמות הקודש, בשילוב שם הווי"ה עם שם האדנות כידוע³.

ונראה לפרשו ע"ד הפשט, ע"פ מה ששנינו במשנתנו בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מו ע"א): "אמר רבי מאיר, בשעה שאדם מצטער, שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי. אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך, קל וחומר על דמן של צדיקים".

³ וכן מורה לשון הפסיקתא (פרשה כב): "מפני מה ישראל מתפללים ואינן נענים. ריב"ל בשם ר"פ בן יאיר, מפני שאינם יודעים סוד שם המפורש. ואית ליה קרייא סגייא, לכן ידע עמי שמי לכן ביום ההוא כי אני הוא המדבר הנני (ישעיה נ"ב, ו) "ע"כ. ועיין הגירסא שלפנינו במדרש תהלים הנ"ל.

ופירש רש"י בזה"ל: "בשעה שאדם מצטער, שפורענות באה עליו בעווננו. מה לשון אומרת, באיזו לשון היא קובלת ומתנודדת עליו. קלני מראשי, כמו שהאדם שיגע ועיף אומר ראשי כבד עלי, וזרועי כבד עלי. והיינו קללת קל, לית אני איני קל". ע"כ.

המורם מסוגיא זו, שבכל פורענות ויסורים הבאים על איש ישראל ח"ו, מצטערת עליו השכינה הקדו' וקובלת ומתנודדת עליו, בלישנא דצערא רבא, שמגיע הצער עד ראשה וזרועה של שכינה כביכול. - והיינו אפילו בפורענות הבאה על האדם בעווננו, ובשפך דמן של רשעים. ועל אחת כמה וכמה בצער יסורים ועגמ"נ ושפך דמם של צדיקים רח"ל.

וטעם הדבר, מחמת גודל האהבה העצומה שאוהב השי"ת לישראל. כאשר תקנו חכמים הנוסח בברכת האהבה: "אַהֲבָה רַבָּה אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבַת נו ה' אֱלֹקֵינוּ, חֲמֵלָה גְדוֹלָה וַיִּתְּרָה חֲמֵלַת עֲלֵינוּ". שזו אהבה בלי גבול ובלי שיעור וחקר כידוע. ומרן הבעש"ט הקדוש זיעועכ"א ה' אומר, הלואי שאזכה לאהוב את הצדיק הגדול ביותר שבישראל, כאהבתו של הקב"ה לרשע הגדול ביותר שבישראל ודו"ק.

ומחמת עוצם זו האהבה סובל השי"ת יסורים נוראים בצערם של ישראל, והוא צערא דשכינתא בגלותא אשר "בכל צרתם לו צר" (ישעיה סג, ט). ועל ענין זה ה' תמיד עיקר צערם של הצדיקים הקדו' נ"ע, שלא על כאבם וצערא דידהו היתה מגמתם, כי אם לצערו ית' שהבינו והשיגו בהיותם קרובים לאלקים בכל עת.

וכענין שאמר הרה"ק מרוזין זצללה"ה בהיותו חבוש בבית האסורים במחבש הידוע, הנה על צערא דידי בבית הסוהר אינני מצטער ואינני מתירא כלל וכלל, שכן אמר הכתוב (תהילים כג, ד) "גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגֵיא צַלְמוֹת לֹא אֵיךָ רָע, כִּי אֶתְּהַ עִמָּדִי, שְׁבִטְךָ וּמִשְׁעֶנְתְּךָ הַמָּה וְנִחַמְנִי". אך דא עקא, שמסיבה זו גופא ש'אתה עמדי' יש לי שוב להצטער על צער השכנה הקדו' הנמצאת אף היא עמי בצרה זו, ועל דא ודאי קא בכינא. וכן ה' דרך הצדיקים לבכות ולכאוב תמיד את צער השכינה הקדושה, המתגוללת בעפר קרנה בעומק צער גלותם של ישראל.

ובזה יתפרש המדרש פליאה הנ"ל, "מפני מה מתפללין ישראל ואינן נענין, מפני שאינן מתפללין בשם". ר"ל שאינם מתפללים בבקשת צרכיהם על השם ועל צערו שסובל מחסרון זה גופא שבבקשתם. כי עיקר התפילה צריכה להיות על השם, ולא לצורך גופו הפרטי, כי אם לרווחא דשכינתא קדישתא.

ובתפילה שכזו שמבקשים רק למען השם לא למען עצמו מתפללים ונענים. וכענין שמצינו גבי מתפלל על חבירו שהוא נענה תחילה, כדאיתא בפרק החובל (בבא קמא דף צב ע"א) "כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה". וכל שכן כשמבקש צרכה וטובתה של שכינה שבודאי יהי' נענה.

ג

ביאור תיקון דהושענא רבא, שהוא יום תפילת ישועת הקב"ה את עצמו ואת השכינה הקדושה

ובהקדמה זו נבוא אל המכוון בתיקונו הנשגב דהושענא רבא, כאשר נשום לב להתבונן בענין תפילות ישראל קדושים שתקנו חכמינו ז"ל בהאי יומא דהושענא, נוכל להבין מתוך זה במידת מה ענינו ואיכותו של יום.

שהנה אנו רואים עיקר תפילות היום מיסודים על יסוד אחד, שיושיענו השי"ת למען כבוד שמו, ועל כך סובבים והולכים רוב הבקשות. וכאותה ששינו במשנתנו (פרק ד מ"ה): "מִצְנֵת עֲרֵבָה כִּי־צַד כו'. בְּכָל יוֹם מְקִיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פְּעַם אַחַת, וְאוֹמְרִים, אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָא, אָנָּה ה' הַצְּלִיחָה נָא. רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר, אָנִי נְהוּ הוֹשִׁיעָה נָא. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מְקִיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שְׁבַע פְּעָמִים". ובתוס' שם (דף מה ע"א, סוד"ה אני והו) כתבו: "ועדיין צריך טעם לזה, למה נשתנו שני שמות הללו ["אני והו"] דאמרינן להו טפי מאחריני. משום דדרשינן באיכה רבתי קרא דכתיב ביחזקאל (א) ואני בתוך הגולה, וקרא דכתיב בירמיה (מ) והוא אסור בזיקים, כביכול הוא בעצמו. והיינו 'הושענא' שיושיע לעצמו" עכ"ל.

וכן אנו חוזרים ומבקשים לפני כל הקפה שבהקפות יום הערבה, לפרש בבירור עיקר טעם בקשתינו בהושענות: "לְמַעַן אֱלֹקֵינוּ הוֹשֶׁע נָא. לְמַעַן בּוֹרְאֵנוּ הוֹשֶׁע נָא. לְמַעַן גּוֹאֲלֵנוּ הוֹשֶׁע נָא. לְמַעַן דּוֹרְשֵׁנוּ הוֹשֶׁע נָא".

וכן חוזרים ומבקשים: "לְמַעַן אֲמַתְךָ, לְמַעַן גְּדֻלַּתְךָ וְתִפְאַרְתְּךָ, לְמַעַן מַלְכוּתְךָ, לְמַעַן שְׂכִינְתְּךָ. הוֹשֶׁע נָא מְכוֹן לְשִׁבְתְּךָ, שְׂכִינַת כְּבוֹדְךָ הוֹשֶׁע נָא, וְעוֹד בְּקִשׁוֹת רַבּוֹת כִּי"ב ע"ז הדרך. ושוב חוזרים כמה פעמים "אָנִי נְהוּ הוֹשִׁיעָה נָא". ועל יסוד זה חרוזה והולכת כל תפילת "כְּהוֹשֶׁעַתְּ אֱלִים בְּלוֹד עַמְּךָ וכו'".

ולמדנו מכאן על יסודו של יום 'הושענא', כפירוש התוס' שיושיע את עצמו, אני והו הושיעא נא. וזהו ענינו של יום נורא הוד זה, שלא לבקש לעצמינו והצטרכותינו הפרטיים, כענין שמבקשים בר"ה ויוהכ"פ, על החיים והשלום ופרנסה טובה וגזירות טובות

וכו', כי אם לישועתו של הקב"ה בעצמו. ומה שמזכירים צרכי עמך ישראל בבקשת המים וכו', הכל לצורך קדושת שמו ית', כמבואר בתפילות.

והוא המכוון במאמר הזוה"ק הנ"ל, בטעם שלוקחים הערבה הדומה לשפתיים, "דהאי יומא בשפון תליא". שהשפעת היום בשפתיים ובתפילה היא תלויה, אם תהיה תפילה נכונה וראויה להתקבל, שיתפללו על השם ועל שכינתו ית' אז יהיו נענים, ואם אינם מתפללין בשם אזי מתפללים ואינם נענים ח"ו כמאמר המד', ולפיכך האי יומא בשפון תליא ודו"ק.

ומהאי טעמא נקבע יום זה בדווקא להוצאת הפתקין לסנטירא מבי מלכא, לטובתם של ישראל, כאשר יקיימו כראוי תיקונו וענינו של יום לבקשת ישועתו של הקב"ה את עצמו ואת השכינה הקדושה כאשר תקנו חכמינו ז"ל, - ממילא יהיו עי"ז מתפללים ונענים שאפילו מי שח"ו נפיק פתקא דילי' שלא לטובה, כאשר תבוא בקשתו על צער השכינה הנגרם מזה ועל סבלו של הקב"ה בעצמו מגזירתו עליו, - שוב יתהפך הכל עליו לטובה, ויחזור פתקא דילי' לטובה ולברכה ולרצון השכינה הקדו' לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו תמיד.

ויהי רצון שיתקבלו תפילותיהם של ישראל ביום הושענא דא, להושיע השי"ת את עצמו, שלא יסבול עוד צרות רבות וקשות, ולמענו ית' יוציא פתקא טבא לישראל לישועה רבא בגאולה השלימה בביאת גוא"צ בב"א.

נעילת החג

שמחת תורה תש"פ

ירושלים תובב"א

ח.

"ביום השמיני עצרת תקיח לכם פל מלאכת עבודה לא תעשו" (במדבר כט, לח).

ופירש בזה מרן כ"ק אא"ז מהרש"ל מלענטשנא זצוקללה"ה, דיעצרת' הוא מלשון 'עצור', היינו שעבודת זה היום הוא שאדם יעצור בעצמו את כל קניני הקדושה שרכש בימים הנוראים שעברו עלינו לטובה וכל המצוות והמעשים טובים שעשה בירח האיתנים שיהיו שמורים ועצורים אצל בתוכיותו לכל השנה.

וכן האריכו בענין זה בכמה וכמה ספרי חסידות, ועוד הוסיפו על זה בספרי החסידות הקדמונים שלא רק שעבודת היום היא לעצור בתוכנו מה שכבר עשינו והכנו משך חגי ומועדי תשרי, אלא עוד כח מיוחד יש לה ליום שמיני זה שעל ידי העבודה ביום הזה יכולים להעלות ולתקן אף מה שנחסר קצת בעבודת ירח האיתנים העל"ט, ואם גם היו אי אלו תפילות או מצוות שלא הושלמו כראוי ולא נעשו כהוגן – יש כח מיוחד ביום זה לתקן למפרע ולהשלים כל החסר מעבודת החודש הזה.

והנה בדרכם בקודש חזו שיש כח מיוחד לתיקון למפרע ביום שמיני זה, נוכל ליישב היטיב תמיהה רבה שגדולים ורבים נתחבטו בה; מה טעם קבעו לסיים את התורה ולחוג את שמחתה דווקא יחד עם האי יומא של שמיני עצרת. הלא שאר חגים ומועדים באים תמיד בהקשר לאותו זמן, או שבזמן הזה היה גם שנעלו כלל ישראל ולכן קבעו בו מועד זה וכגון חנוכה ופורים, או שיש סיבה אחרת שחג הזה מתאים לזמן שחל בו, וכדברי הגמ' (ר"ה טז.) שפסח הוא בתודש האביב כי בפסח נידונגין על התבואה, וחג השבועות בזמנו, לפי שבו נידונגין על פרות האילן וכן הלאה. [ובאמת על חג הסוכות כבר הקשה הטור (ס" תרכ"ה) קושיא זו, עיי"ש]. ואילו חג שמחת תורה, אין לו לכאורה שום שייכות לזמן הזה של שמיני עצרת, ויש להבין מדוע קבעוהו בו.

אמנם, לפי הנ"ל שיש כח בחג שמיני עצרת לתקן למפרע את כל עבודת חודש תשרי, נוכל ליישב תמיהה זו בדרך משל כאשר יבואר.

בגמ' ברכות פרק הרואה (נד:) "אמר רב יחודה אמר רב, ארבעה צריכין להודות; יורדי הים, חולכי מדברות ומי שחייה חולה ונתרפא ומי שחייה חבוש בבית האסורים ויצא", ע"כ.

זכוונת שמחתם של אלו, שמביאים קרבן תודה ובה מביאים הרבה לחמי תודה בכדי להרבות סעודתו שיאכלו ויודו להשיי' על הצלתו ברוב עם, או חיוב ברכת 'הגומל' שיש עליו ושאר ענייני שמחה שקובע לכבוד נסו, או שעושה יו"ט לדורות על זאת – הנה כל אלו כוונתו בהם היא שעד עתה היה בצער ובעגמת נפש ולא ידע ילד יום, והנה בס"ד יצא ונפטר ונגמל מכל צער, ועתה כבר הוא כאחד האדם, בלא צער ועגמ' או דאגה על מצבו, אין הוא כבר בבית הסוהר או שנתרפא ממחלה שהייתה בו הי' – שיחא רק על גויים – על כל פנים, עניין שמחתו הוא שעכשיו פטור הוא ויצא חופשי מכל הצער שהיה בו עד עתה.

וכמו כן בעת יו"ט של שמיני עצרת יכול לפעמים להיות שהאדם בשמחה רק משום שעומדים בסוף חודש תשרי.. בפרט בעת נעילת החג של שמיני עצרת שממש כבר הוא סוף היו"ט האחרון. ויכול האדם לחשוב, שהנה ב"ה כבר נגמרו כל החגים המלאים עבודה, ימים שלמים בר"ה של תפילה בבית המדרש כל היום, ואח"כ צום של יו"כ יחד עם תפילות משך כל היום, ואח"כ גם חג הסוכות שצריכים להיכנס כל הזמן לסוכה וכדומה חיובים ומנהגים שונים שצריך לעשות משך ימי המועדים, והנה ב"ה כבר סיימנו כל החודש ועתה יבואו ימים קלים יותר שלא נצטרך לעסוק כל הזמן בעוד חיובים וקשיים של חיובי הימים והמועדים... ואף שבאמת הוא בשמחה בעת היו"ט, אבל אין שמחתו גלל היו"ט אלא משום סיום הימים טובים.

והנה הוא דומה לשמחת הני ארבעה שצריכים להודות משום שהיו בצרה וניצלו הימנה, ועתה גם הוא שמחתו בחג הוא על שעתה כבר לא יהא בזמני יו"ט ולא יצטרך להיות בשמחה.. וזו אינה שמחה ראויה בעת החג, כי שמחת החג היא משום החג עצמו, ואדרבה, צריך לשמוח שעדיין יש בידו הזדמנות לחגוג עוד יו"ט ועדיין להיות בקרבת אלוקים.

ועתה נוכל ליישב היטב הקושיא הנ"ל מדוע קבעו את סיום התורה וחגיגתה דווקא ביום האחרון של מועדי תשרי ביום שמיני עצרת. ברם, שמחתנו הגדולה עם השיי' ועם התורה ומצוותיה היא אמתית ופנימית, ולכן דווקא אחר כל המועדים הללו, אנו מוסיפים שמחה וחגיגת התורה, בכדי להשריש בקרבנו ולהכניס לנפשנו דאדרבה אנו שמחים ומאושרים שזכינו לחודש הזה שהיה תקיף במצוות כדברי חז"ל (ר"ה יא.).

לכן אין אנו עושים שמחה רגילה ביום הזה, כי היא יכולה להתפרש כשמחה ששמחים שנתפטרנו ועברנו כבר את ירח האיתנים שהיה מלא בעבודה קשה. לכן קבעו חגיגת סיום והתחלת התורה ביום זה, כי שמחתנו היא בתורה דווקא – על זכייתנו לקיים התורה ומצוותיה.

ג.

הרמב"ם בסוף הלכות סוכה (פ"ח הט"ו) מביא יסוד גדול לכל ענין קיום המצוות, ובאמת דבריו באים מן השכל הישר ומאוד מובנים לכל בר דעת.

וזה לשונו הזהב: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שיצוה בהן, עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (דברים כח, מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב', ע"כ.

ועיקר דבריו נסובים על שמחת בית השואבה שהייתה בבית המקדש, אבל מתוך דבריו נמצא מבואר שעיקר עשיית המצוה, היא שמחתה. ובאמת הדברים פשוטים מאוד, שהרי אם מקיים האדם את המצוות משום שיודע שזה קיום העולם והרי הוא אוהב את השי"ת שבראו וציווה עליו להיות לו לעם סגולה שמקיים את העולם, אי"כ בוודאי שיעשה מצוותיו בשמחה רבה ובחשק גדול, שהלא הוא נהנה מקיום העולם שנעשית על ידו. ובוודאי מי שמקיים רצון השי"ת מאהבה ולא מכפייה, בוודאי שמח בקיומו דברות השי"ת.

והרמב"ם גם מוכיח דבריו מן הפסוק שבתוכחה, שכל הקללות והרעות יבואו משום שלא עבדו את השי"ת בשמחה ובטוב לב. ושם בכל התוכחה לא מוזכרים שום עבירות או רעות שבשבילם באה הרעה, רק חוסר השמחה בקיום המצוה. ומוכח ברור שזה עיקר ויסוד בקיום המצוה. כי עשיית המצוה בשמחה מזרה על החשק לקיום המצוות, ומוכיחה ברור שאין קיום המצוות נעשה בכפייה.

היוצא אי"כ לפי זה, שאדם ששמח בסוף ימי תשרי, משום שסוף סוף סיים את כל העבודה הקשה של ירח האיתנים, הרי הוא מראה בעצמו שכל מצוותיו ועבודתו הייתה בכפייה ובהכרח, ואינו באמת חפץ ומרוצה במצוות השי"ת, ונמצא שחסר אצלו עיקר יסוד קיום המצוות.

אבל אנו ששמחנו בשמחת תורה היום, הלא הוכחנו והראינו שכל שמחתנו היום היא אדרבה, משום קיום המצוות וקיום התורה ולא משום סיום קיומם. ובכך אנו מקיימים את עיקר חשיבות המצוות להראות חפצנו ואהבתנו לתורה ולמצוות.

ולכן צריכים להשריש כל אחד בלבו את עיקר השמחה בזה היום, שאינה בגלל שעתה יבואו ימים קלים יותר שיוכל לעשות כל איש הישר בעיניו ומעתה אין עוד תפילות ארוכות ועבודות קשות, אלא אדרבה קביעת שמחת תורה ביום זה של שמיני עצרת על השמחה בתורה ובמצוותיה ועל ההשתוקקות אליהם, ולכן אנו שמחים היום להראות שאנו מצפים לקיזמה.

7.

ולעצם ענין התשובה יש להוסיף שבאמת כל המצוות מוכרחים לקיים בשמחה, ואפילו מצוות שנראים כבאים מיראת ה', עדיין בדרגה גבוהה, אפשר לקיים מתוך אהבה.

ובשו"ת שאגת אריה (סי' קב [וראה עוד בהגהות חת"ס על השו"ע סי' תקצ"ז]) מאריך בענין חג של ראש השנה, שאף שלכאורה הוא יום דין וכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון מכל מקום אכתי בו חיוב שמחה כמו בשאר יו"ט, כדיני בשר זיין והקרבת שלמי שמחה וכדומה. והארכנו בזה כבר (בספר מבש"ט ימי הרחמים והסליחות) להזכיר ברור שבזוודאי יש חיוב שמחה גם ביו"ט של ראש השנה.

אך בלכתך בדרכו של הרמב"ם ז"ל הנ"ל מבואר ביותר, כי הלא מדבריו עולה שעיקר ויסוד מצוות השי"ת הוא החשק והאהבה אליהם, וא"כ הלא השי"ת הוא זה שעשה את יום הדין שנקיים בו התפילות ועבודת היום, וא"כ בזוודאי שיש לקבל עבודה זו בשמחה, כי הלא אנו עושים בזה חפצו ורצונו, ואם רוצים לקיים רצון השי"ת, נהנים גם מקיום רצונו של יום דין זה, וא"כ השמחה מוכרחת בחג ראש השנה.

ואפילו מצוות תשובה ביום הכיפורים, שלכאורה המצווה היא שיתמרמר לבו על עוונותיו ויתחרט ביראה על החטאים ועבירות שעשה. אך בזוודאי גם בזה יש מדרגה במצוות התשובה שבה שב האדם כל חטאיו מתוך שמחה של מצווה כי אוהב הוא את השי"ת, והצדיקים זוכים לחזור בתשובה על דקדוקיהם בדרגה כזאת. כי בעצם אי אפשר לעבוד את השי"ת ולקיים מצוותיו בלא מדת השמחה, כי עצם קיום המצווה היא שמחה לנו שהשי"ת הוא זה שהורה לנו לקיים המצווה, ולכן אם הוא הורה לשוב בתשובה, אזי שמחים אנו שאנו מקיימים המצווה על ידי מרירות לבנו לשוב אליו.

וזה עבודת יום שמחת תורה להראות ולהודיע ברורות שכל עבודתנו וכל המצוות והחיובים שעשינו אותם בחודש הזה, הכל היה רק משום חשקנו ואהבתנו אליהם, ואנו נהנים ושמחים בקיום מצוותינו ובקיום תורתנו הקדושה, כי העבודה היא ברצוננו ובהשתוקקותנו ואנו מרוצים איתה ורוצים אותה.

ובכן בדרכנו זו, נוכל ליישב על הלב כפתור ופרח את דברי אא"ז מלעטשנא זצוקללה"ה שלשון 'עצרת' מרמז שיצריך לעצור בתוכנו את כל עבודת המועדים של חודש תשרי.

כי אדם ששמח להיות כבר פטור מימי החגים והמועדים, אזי מטבעו מרחיק את העבודה שעשה ומוציאה מעצמו, שהרי מתחילה לא היה חפץ בהם, והראייה היא שהוא שמח בסיומם. לכן אם ישמח שהולכים ימי המועדים, הרי מראה ברור שאין מכניסם אל לבו פנימה.

אבל אם אנו רוקדים ושמחים בשמחת התורה ובמצוותיה ושמחים בקיומם, נמצא שאדרבה, עתה הוא מכניס ועוצר בלבו את האהבה הגדולה הזאת של המצוות – שיחא עצור בלבו פנימה למשך כל השנה, מרוב אהבתו אליהם.

ונמצא שאדם השמח עתה שב"ה כבר נסתיימו החגים הללו, מראה בנפשו שאינו רוצה כל קשר לעבודתו זו, כי שמח שכבר נפטר ממנה. אבל אדם שישמח בשמחת תורה על זכותו לקיים תורה ומצוות ועל שזיכהו השי"ת שיוכל באמת לקיים כל חיובי זה החודש, א"כ מכניס הוא ועוצר בתוך תוכו את האהבה הזאת ועי"ז תמשיך האהבה ותשכון בו משך כל השנה.

ובשמחה אמתית זו, מקיים את מצוות ה'עצרת' – שעוצר בתוך תוכו את האהבה למצוות ה' ואת כל עבודת ירח האיתנים שישמח בקיומם ורצה לקחתם עמו הלאה.

ואחר ששמח האדם בשמחה פנימית עמוקה על זכיתו לקיים מצוותיו, יבואר שיוכל בזה גם לתקן ולהעלות את עבודתו של חודש תשרי. ובזאת יבוארו דברי הספה"ק שע"י עבודת יום שמיני עצרת יוכל האדם לתקן למפרע את כל פעולותיו בחודש תשרי שעדיין לא נשלמו כראוי.

כי באמת כל מה שעשה האדם בימי המועדים, המצוות והחיובים וכו', הכל כבר נעשה, ואיך יוכל עתה להשפיע עליהם ולהעלותם למעלתם. אמנם, הלא כל חסרון שהיה במעשה המצוות נבע בעיקר מהקושי לקיים באהבה, כי אם היה אוהבם אהבה גמורה, לבטח היה עושה כל המצוות בשלמות הראוי. אבל כיון שבשעת מעשה יש יצה"ר המקשה על האדם, ולא קל לאדם לעמוד ולהתפלל בכוונה שלמה כל היום כולו בר"ה או ביו"כ לעשות כן תוך כדי תעניתו, ואף בחג הסוכות שלא תמיד נח ללכת כל פעם לאכול מאכלו בסוכה, (אף שיש חיוב לכבד ולעשות את הסוכה למקום נח, אבל לא תמיד יש

את כל הנוחות הרגילה בסוכה). נמצא א"כ שחוסר אהבתו ושמחתו להמצוה, היא זאת שגרמה שלפעמים יוקשה בעיניו לעשותה בשלמות.

אבל אם ביום שמיני עצרת, שמח הוא ומרקד עם התורה ועם מצוותיה בעוז, וכוונתו היא באמת על זכירתו הרמה ועל אהבתו הגדולה לתורה ולמצוות, א"כ חרי כעת הוא משלים ומתקן למפרע את השמחה והחשק שהיו חסרים לו בעבודת הימים של חודש תשרי.

נמצאת אומר, שעל ידי השמחה הראויה בשמיני עצרת, אזי לא רק שיעצור בלבו ובנפשו את אהבת התורה והמצוות לכל השנה, אלא אף גם יזכה לתקן ולהעלות למפרע את כל המצוות שעשה בחודש תשרי ועדיין יש בהם פגם כלשהו, כיון שעתה מראה הוא את שמחתו ואהבתו אליהם, ועי"ז הוא מעלה ומתקן את כל העבודה בהזכרתו שחפצו ורצונו הפנימי הוא הרצון והאהבה למצוות השי"ת.

בדרכנו זו, יבוארו היטב דברי רש"י על הפסוק הזה; 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם'. וכתב רש"י ז"ל: "ומדרשו באגדה, לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע"י אומות, וכשבאין ללכת אמר להם המקום, בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם, וכו'. התעכבו לי מעט עוד. ולשון חבה הוא זה, כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכבו עוד יום אחד", ע"כ.

והכוונה בזה היא שגם אנו וגם השי"ת אין רוצים להיפרד ממעלת וגדולת הימים הללו ורוצים עוד יום של מצוות ושל קרבת אלוקים, ולכן עשו בו את חג שמחת תורה, להראות אהבתנו וחפצנו במצוות.

ויעזור השי"ת שנזכה למעלה הזו, ונזכה לעשות התשובה והשמחה כראוי, עדי נזכה לזמן שיתגלה בבירור לכל העולם חשיבות עבודת בני ישראל במצוותיהם, ואז יהיו כולם בשמחה גדולה בביאת גואל צדק במהרה בימנו אמן.

להצטרפות לרשימת התפוצה שילחו מייל ל m0732951213@gmail.com